

ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಮತ್ತು

ಮುಗ್ಧತೆಯಾಚೀನ ಉತ್ತರಗಳು

ಎಚ್ ಎಸ್ ಮುಕುಂದ, ಐಐಎಸ್‌ಸಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಜುಲೈ 2012

1. ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು?
2. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ 'ದೈವ' ಪ್ರವೇಶ; ದೈವದ ಕುಲಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ?
3. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂತ್ಯಜ್ಞವಾಗಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ? ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದು ಕೆಟ್ಟದ್ದೇ?
4. ವಿಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿದೆಯೇ? ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನದಾಚೀನದೆಯೇ?
5. ಸನ್ಯಾಸತ್ವ ಉತ್ತಮವೋ? ಅವಧೂತತ್ವ ಹೆಚ್ಚೋ?
6. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಾಮಕತೆ
7. ಮನಸ್ಸಿನ ಜಾಗೃತ ಮತ್ತು ಅಜಾಗೃತ ಭಾಗಗಳು
8. 20 ನಿಮಿಷದ ಧ್ಯಾನ ಹಾಗೂ ಅದರಾಚೀನ ಬೇರೆಯ ಜೀವನ?
9. ಎಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು?
10. ಸಂಘಟಿತ ಸಾಧನೆ ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲದೇ?
11. ವೇದ ಪಠನ ಸಂಘಟಿತ ಪರ್ಯಾಯವೇ? ಜಪ ಪರ್ಯಾಯ ಹಾದಿಯೇ?
12. ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಸೌದೆಯನ್ನು ಉಲಿಸುವುದು - ಶುದ್ಧ ದಹನಕ್ರಿಯೆಯೇ?
13. ನಂಜಕೆಂಟೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸುವುದು - ಆದರೆ ಎಲ್ಲಯವರೆಗೆ?
14. ವಿಧಿ ಅಥವಾ ಇಚ್ಛಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ?
15. ಉದ್ಧಂಧಗಳು ಅಗತ್ಯವೇ? ಸೂಕ್ಷ್ಮನೋಟದ ಪುಟ್ಟ ವಾಕ್ಯವೃಂದ ಸಾಲದೇ?
16. ಅಹಂ ವಿಚಾರ ಏನು? ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಲಾಗಿದೆ
17. ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು - ಯಾರು ಮತ್ತು ಏಕೆ?
16. ಧರ್ಮಸೂಚಿ

ಮುನ್ನುಡಿ

ನಾನು ಬೆಳೆದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಾತಾವರಣ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅನೇಕ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು - ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಐದತ್ತಿನೆಡೆಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು, ಉದ್ದಂಥಗಳೆಡೆಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಅದು ನೀಡಿತು. ಇದು ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಹಲವು ಬಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಇಳಿದ ವ್ಯಾಪಕ ತಿಳಿವನ್ನು ನಾನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ನಾನು ಸಾಲಿ ಬಂದ ಬಗೆ ಇದು.

ಆದರೆ, ನನ್ನ ಅನೇಕ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಆಲೋಚನೆಗಳು ಬುಡಮೇಲಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಾನಂದ ತೀರ್ಥರ ಪ್ರವಚನ ಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ. 1965-69ರವರೆಗೆ ಅವರು ವೇದಾಂತ ಹಾಗೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಕುರಿತು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಚನ ನೀಡಿದರು. ಅತೀವ ಒಳನೋಟದ ಅವರ ಮೌಠಿಕ ಮಾತುಗಳು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ನಡುವೆ ಗಹನ ಜರ್ಜಿ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಮೂವತ್ತಾಲ್ಪ ವರ್ಷ ಕಾಲ ವೃತ್ತಿಜೀವನದ ಒತ್ತಡಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವ ತೀವ್ರತೆ ಬದಿಗೆ ಸಲಯಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಪರಂಪರೆಯ ಹಿಡಿತ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು - ಪವಾಡಗಳು, ಅವುಗಳ ಅಧಿಕೃತತೆ, ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವ ಇದಾವುದನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಟ್ಟಹಾಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಲಾನಂತರ ಕೆಲ ಆಯ್ದು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಭೇಟಿಯಿಂದ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ 2003ರ ನಂತರ ಕೈಗೊಂಡ ಪ್ರವಾಸಗಳು, ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರ ಸಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೊಂದಿಗಿನ ಮಾತುಕತೆಗಳು, ಇದ್ದಿಲ್ಲವನ್ನೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ನನ್ನೊಳಗೆ ಕೆಲವು ಐಚಿತ್ ಮೂಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಕನಿವಿಸಿಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ದ್ವೈತದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಪ್ರಖರವಾಗುತ್ತವೆ, ವೈಚಾರಿಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಬೇರಾವುದೇ ವಿಧಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಅಂದಹಾಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೇನಲ್ಲ: ವೇದಾಂತ ಉದ್ದಂಥಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿರುವ ವಿಚಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲೂ ಸುಸಂಬಂಧವಾಗಿಯೇ? ವಿಚಾರಭೇದ ಪರಿಹಾರಗಳಿಗಾಗಿ ಅಧುನಿಕ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಮೆದುಳಿನ ಬಗೆಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಒಮ್ಮೆ ಮನಸ್ಸು ಮುಕ್ತವಾದ ಮೇಲೆ, ಹೊಸ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತರ್ಕಿಸುವ, ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಕ್ರಮ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂಥ ಸರಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮನಗಾಣುವುದೂ ಸಹ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ! ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಶ್ರೀ.95 ಅಂತಲಕ ಸುಸಂಬಂಧತೆ, ಸಾಮರಸ್ಯ ಅಥವಾ ದೃಢತೆಯನ್ನು ನಾವು ತರ್ಕ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇನ್ನು, ತರ್ಕ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆ ಇಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂದು.

ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಾಗ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಬೇಡುವಂಥ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಜೋಡಣೆಗೊಂಡ, ಆದರೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎದುರಾದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ನೋಡಲಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಇರುವಂಥದ್ದು. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವುದಲ್ಲ (ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೇ), ಬದಲಿಗೆ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮುಂದಿಡುವುದಾಗಿದೆ (ವಿಭಾಗ 7).

1. ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು?

ಭಾರತದಲ್ಲ ಜೀವಿಸುವ ಯಾರನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಅದರ ಭಾಗವಾಗಬಯಸಿದರೂ ಅಥವಾ ಅದಲಿಂದ ದೂರವೇ ನಿಂತು ಗಮನಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೂ, ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಎನ್ನುವ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಹೆಣೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಅವಲಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಇದಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಾಗುವಾಗಲೂ ಸಹ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳು ಸಿಬ್ಬಿ ತಾವಾಗಿಯೇ ಬೀಳುವ ಅಥವಾ ನಾವೇ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಘಟನೆಗಳೇನೂ ಕೊರತೆ ಇರದು. ಯಾವುದೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಪಂಚಿತರು ಅದಿಷ್ಟು ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾಗಿ, ಸಲಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರು ಎನ್ನುವ ಗುಣಗಾನ ಅಥವಾ ಮತ್ತಿನ್ನಾರೋ ಪಂಚಿತರು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಅಂಥ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶಂಸೆ ನಮ್ಮ ಸಿಬಿ ತಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ನಾವೇ ಸಿಬಿಯಾನಿಸಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆತುರಾತುರವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅದಿಷ್ಟೋ ವಿಧಿಬದ್ಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಹ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಲ್ಪಡುವಂಥದ್ದೇ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇಳಿಸಲ್ಪಡುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಡುಗಳ (ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಸ್ವರದ ಹಾಡುಗಳ) ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಒಂದೇ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಂಥ ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಜೀವನಶೈಲಿಯಿಂದಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಇರಿಸದ ಕಾರಣದಿಂದ ಬದುಕು ನಿರ್ವಹಿಸುವ, ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಥವಾ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಲಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಮತ್ತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಅನುಸಂಧಾನ ನಡೆಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಮತ್ತಿನ್ನಾವುದೇ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಾವು ಸಮಾಜದಲ್ಲ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯಗೊಳಿಸಲು ಪದೇ ಪದೇ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಏಕತಾನತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರತಿಬಾಧೆಯೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಲೂ, ಮನಸ್ಸು ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲು ಪದೇ ಪದೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಮತ್ತಿನ್ನಾವುದೋ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಎಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಏನು ಎಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ.

ಧರ್ಮ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕುಲತಾಲಿ ಬಂದಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಪಾರವಾದುದು. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಅನುಕ್ರಮ ಓದಬಹುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ 'ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ' ನಾಯಕರ ಜೀವನದ ಕುಲತಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಇವೆ.

ಮತ್ತೂ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಾದರೆ ಭಗವದ್-ಗೀತೆ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಯೋಗಾ ವಿಸಿಷ್ಟ, ಸನತ್ಸುಜಾತಿಯ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಈ ಹೊತ್ತಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು, ಗೆಲಿಯರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ಈ ಕುಲತು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುವ ಪ್ರವಚನ ಮಾತುಗಳಿಗೂ ಹೋಗಬಹುದು. "ವಿಶ್ವಾಂತಿ" ಜೀವನದಲ್ಲ ಇದ್ದರಂತೂ ಶಂಕರ ಭಾಷ್ಯ, ಉಪನಿಷದ್‌ಗಳ ಕುಲತು ಗಹನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೇ ನಡೆಸಬಹುದು.

ಒಂದು ಖಚಿತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರೋಲ್ ಮಾಡೆಲ್ ಅಥವಾ ಮಾದಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಮಾದಲಿಯಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹ ಇಂಥದ್ದೇ ಒಂದು ಬಗೆ. ಇಂದಿನ ಬಹುತೇಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ತೆರನಾದ ಖಂಗರಿಸಿಟ್ಟಂಥ ಸೀಮಿತ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಲೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ಧ್ವಿತಿಯ ದರ್ಜೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಿಭೂತರಾಗುತ್ತಾರೆ). ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸತ್ವಯುತವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು, ಅದರ ಹಾದಿಗುಂಟ ಸಾಗುವುದು ನೇರ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮೂಡಿದಾಗ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅಸ್ಥಿಯ ವಿಷಯ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ – ಆರೋಗ್ಯ ಅಥವಾ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಹೋದರೂ ತಮ್ಮಿಷ್ಟ 'ದೈವ'ದ ಮೋ ಹೋಗುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಏಕ ದೈವ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ 'ಬಹುದೈವ' ಸಹ ಆಗಿರಬಹುದು – ಅದೂ ವಾರದ ಯಾವ ದಿನ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ. ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ಇಬ್ಬಂದಿತನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಆದಲ್ಲಿ, "ಬಹುದೈವಗಳನ್ನು" ದೂರಾಗಿಸಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅದರ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಡಬಹುದು – "ಇದು ನನ್ನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ, ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ" ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲ ರೋಲ್ ಮಾಡೆಲ್‌ಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕೊಂಚ ನಿರಾಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಆಧುನಿಕಯುಗದ ಗುರುಗಳತ್ತ ನೋಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹರ್ಷಿ ಮಹೇಶ ಯೋಗಿ (70ರ ದಶಕದಿಂದ 90ರ ದಶಕದವರೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದವರು, ದೇಹಾಂತ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ), ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರವಿಶಂಕರ್, ಸದ್ಗುರು ಜಗ್ಗಿ ವಾಸುದೇವ್ ಮುಂತಾದ ಹಲವರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದೊಂದಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಣೆಯುವವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು. ಅವರ ಇಂಥ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವೆಡೆ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, ಅದೇ ವೇಳೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಅಥವಾ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯೇ

ವಿಜ್ಞಾನದ ನೀತಿಬಿಡುವು ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಅನ್ವೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದವರ ಪಾಲಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಹಿಂದುಳಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಸಹ. ಸದ್ಗುರು ಜಿಲ್ಲಾ ವಾಸುದೇವ ಅವರು “ಹಳೆಯ” ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಥವಾ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೆಚ್ಚುವ, ಮನವೊಲಿಸುವ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕ ವಾದಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹಾರಿದ್ವಾರದ ಸಹ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ‘ಕಡಿಮೆ ಗೌರವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ’ ವಿವರಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ “ನಿವೃತ್ತಿ”ಯನ್ನು “ಪ್ರವೃತ್ತಿ”ಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದಗಳು “ಅಂತರ್ವೃತ್ತಿ” ಹಾಗೂ “ಬಾಹ್ಯವೃತ್ತಿ”ಯನ್ನು ಹೋಲುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಲೇಖನಗಳ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಊಹಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇದೆ, “ಜಪ”ವೂ ಸಹ, ಇದಲ್ಲದೆ ಮೌನವನ್ನು ಬಯಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಆನಂತರ, ಅದೇ ವೃತ್ತಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಊಹಿಸಿ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗಿನ ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಾಗಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು “ಬಾಹ್ಯವೃತ್ತಿ”ಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ತರ್ಕಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಅದೇ ಲೇಖನ, ಮೌನ ಮತ್ತು “ಜಪ (ಭಾಗಶಃ)”ವನ್ನು “ನಿವೃತ್ತಿ”ಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಇಲ್ಲಿ ಮೌನವನ್ನು ಹೊರಗಡ್ಡೆಗೊಳಿಸಿ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗಳಿವೆ. ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಅಂಶಗಳು ಇವೆಯಲ್ಲ, ಅದು ವೃತ್ತಿ ಜೀವನವೇ ಇರಲಿ, ದೇವರ ಕುಲತಾರಿಯೇ ಇರಲಿ, ಇವು ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಒಡನಾಡುವ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು, ಭೌತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿವೆ. “ಮೌನ”ದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ, ಮೌನ ಹಾಗೆಂದರೆ ಏನು ಎಂದು ನಾವು ಮೊದಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ತೊಡಗುವ ಅಂಗಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮೌನ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ದೈಹಿಕ ಚಲನೆಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ, ಅಲೋಚನಾಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅದು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ, ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಶಬ್ದ ಜೀವುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಡೆಯಲಾರವು. ಇನ್ನು, ನಿಶ್ಚಲತೆಯ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಹೃದಯ ಬಡಿತವನ್ನು ತಾವೇ ಜೋರಾಗಿರಿಸಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಆಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. “ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತ ಕೋಣೆ”ಯ ಹಾಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೌನವೇ ಮೈವೆತ್ತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಿನ ಅಂತರಂಗದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು “ಸದ್ದು” ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕರೂಪವಲ್ಲದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಅಪಧಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಲಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಯೋಗದ ಆರಂಭದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಂತರ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಡುವೆ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಭೇದವಿದೆ ಎಂದೇನೂ ಖಚಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಬಹುಮುಖ್ಯ, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಪಥದತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

2. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ‘ದೈವ’ದ ಪ್ರವೇಶ

ಯಾರಾದರೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು: ನಮಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದು ಮೂಡಿದ್ದು ಯಾವಾಗ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ? ಇದಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಅಷ್ಟು ಅಥವಾ ಅತನನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದವರ ಮೂಲಕ. ಹೀಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಏಳಲಿಂದ ಹತ್ತುವರ್ಷದವರೆಗೂ ಮಗು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹುಣ್ಣಿನ ಕೆಲ ತಿಂಗಳು ಮಗುವಿನ ಸುತ್ತ ಕೆಲವರಿದ್ದರೆ, ಆನಂತರ ಭಿನ್ನವಾದ ಮತ್ತೆ ಹಲವು ಮಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಗು ಸಹವಾಗಿಯೇ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆಯವರು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಹಜ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮುಂದೆ ಹದಿಹರೆಯದಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು (ತಮ್ಮಿಷ್ಟದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ) ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಗೌರವಯುತವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ, ಇದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿಂದ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಸಮೂಹ ಮಾತ್ರ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇರುವುದರಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ಅದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳು ಒಡನಾಡುವ ಹೊರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ಹೇಲಿಕೆ ಆಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಚರಣೆ ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ಮುಂದೆ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡುವಾಗ ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯೇ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವುದು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಕರಾರು ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ “ಆಕ್ಟ್ ಆಫ್ ಗಾಡ್”, (ದೈವ ನಿಯಮ) ಎನ್ನುವುದು ಇರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ನಿಯಂತ್ರಣದಾಚೆಗೆ

ಸಂಭವಿಸುವ ಘಟನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಕರಾಲನೆಯವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾದಾಗ, ಕಾನೂನು ಕ್ರಮದಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ ಪಡೆಯಲು ಇದರ ಮೊರೆ ಹೋಗಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲೆಯೇ ಹುಣ್ಣಿದರೂ, ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಅಥವಾ ಅವರು ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳದ ಪರಿಸರದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ "ದೇವಲಗೆ" ಆಭಾಲಯಗಳಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವಯಸ್ಕನಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅವನ ಮನದಲ್ಲೆ ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾಗಿ ಜಡುತ್ತವೆ.

ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳಿಂದಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಮೂಡಿದರೆ, ದೇವರು ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದ್ದಾರೆಯೇ, ದೈವತ್ವ ಎಂದರೆ ಏನು, ದೇವರು ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಯೇ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ತೆವಳಲು ಶುರುವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದೇ ವೇಳೆ ಧರ್ಮ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕುರೂಪಿ ತಲೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಾಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ, ಆಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಿಜಕ್ಕೂ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರನಾಗತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.

ಕೆಲವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ದೇವರುಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಮುನ್ನ ಅಥವಾ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೂ ಮೊದಲು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ದೇವರುಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಾನಂತರ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗಳು ವಿಸ್ಮಯದ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಡೇರಿಕೆಯಾದಾಗ, ದೈವದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕುಲಿತ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಇದು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಜರ್ಜಿಯೂ ಅವರನ್ನು ಈ ಹಾದಿಯಿಂದ ವಿಮುಖರನ್ನಾಗಿಸದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇರುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಸಹ ಇದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅವರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಭಾಗಶಃ ಮಾತ್ರವೇ ಈಡೇರಿರುತ್ತವೆ, ಅಂಥವರು "ದೇವರ" ಮೇಲಿನ ಪೂರ್ಣ ಅವಲಂಬನೆಯ ಪರಿಣಾಮಕಾಲತನದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂಥವರು ಕೊನೆಮೊದಲಲ್ಲದೆ ಅನುಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಏನು ಸಲಹೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ಎನ್ನುವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ದೇವಲಂದ ದೇವಲಗೆ (ದೇವಾಲಯದಿಂದ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ) ಅಂಥವರು ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಈಡೇರಿರುವವರೆಗೆ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಆಚರಣೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ದೈವವೊಂದರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೋ ಒಮ್ಮೆ ಅವರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಈಡೇಲಿದರೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ನಿರಾಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ "ದೇವರ" ವಕ್ತಾರರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ, ಎಲ್ಲರ ಬಳಿಗೂ ಸಾಗಿ ಆ ದೇವರು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಲು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಈಡೇರದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಅದೇಷ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ದೇವರ ಬಗೆಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಏಕೆ ಇರದು. ಅಂಥವರು, ದೇವರ ಬಗೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರೆ, ಹೊಗಳಿದರೆ ಬೇಸರದಿಂದ ಪ್ರತಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಕೂಡ. ಸಂಕಷ್ಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲಗೆ ಯಾರ ಬಳಿಯೂ ಹೋಗಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾ ಸಂಕಷ್ಟದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೈವ ಹಾಗೂ ಸ್ವೈಯದಿಂದ ಸಹಿಸುತ್ತಾ, ದೇವರನ್ನು ಎಲ್ಲೆಯೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸದೆ, ಗೋಣದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೆಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಹ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ - ದೇವರು, ದೇವಮಾನವರು, ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರರು, ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಲೆಂದೇ ತುಡುಗಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವಂಥವರು - ಯಾವ ಲೀಲೆಯದ್ದೆಂದರೆ ನಡೆಯಲು ಊರುಗೋಲಿನ ಆಸರೆಯನ್ನು ಬೇಡದಂತೆ. ಖಾಂಖಲೆ ಬಂದಾಗ, ನಿಶ್ಚಿಂತಿಯಾಗದಾಗ ಅಥವಾ ಶಸ್ತ್ರಜಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಗುಣಮುಖರಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಊರುಗೋಲಿನ ಆಸರೆ ಪಡೆಯುತ್ತೇವಲ್ಲಾ ಹಾಗೆ. ಆದರೆ, ಒಮ್ಮೆ ಆರೋಗ್ಯ ಮರಳಿದ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಊರುಗೋಲಿನ ಆಸರೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರಾ? ಹಾಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಅನಂತರವೂ ಊರುಗೋಲನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆ, ಅದು ಕೃತಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ, ದೈಹಿಕ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಅವಲಂಬನೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಸಂಕಷ್ಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬವೊಂದು ಬಾಹ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಒಪ್ಪುವಂತದ್ದೇ, ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ಜೀವನವಿಡೀ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲದೆಯಲ್ಲಾ ಅದು ಆಲೋಚನಾರಾಹಿತವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಸಹ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಇರಲ ಎಂದು ಆಸರೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊರಲಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇದರ ಹಿಂದೆ, 'ನಾವೆಲ್ಲ ನಿಜುತ್ತ ಮಾತ್ರ, ನಾವುಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಜಾಲಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನ,' ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ - ಕೊಂಚವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇನಿದ್ದರೂ ಯಶಸ್ಸಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಮೂಡಿರುವಂತದ್ದು.

"ದೇವರು" ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಯಾವುದೇ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋದಾಗ ಹಾಗೂ ಯಾವ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ "ದೇವರ" ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅಲೆಯದೆ ಹೋದಾಗ ಈ ಲೀಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಅನೇಕ ವಿಧದ ಜನರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. - ಬಹುದೈವದ ಆಸರೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯುಳ್ಳ ಮಂದಿ, ಇವರು ಯಾವುದೇ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ದೇವರ ವಕ್ತಾರರು ಎಂದು ಜಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಇನ್ನು ದೇವರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗವೂ ಇದೆ, ಆದರೆ ಇವರು ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಪಾಲಭಾಷಿತ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಮಾಚುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗ "ದೇವರ" ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಅನುಮಾನ ಇರುವಂಥದ್ದು, ಆ ಕುಲಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸು ಇರುವಂಥದ್ದು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಗವಿದೆ,

ಅವರು ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಲೋಚಿಸಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದು ದೇವರ ಕುಲತಾದ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಬರುವ ಅನೇಕ ಘನ ಛಾಯೆಯ ಜನರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ತಮ್ಮನ್ನು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಜೀವನದಲ್ಲ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಂಘರ್ಷದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರುವುದು ಗಂಭೀರವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತೂ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅ. ದೇವರನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು?!

ದೇವರು ಪಂಜೀಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಲಿಖಿ ಸಿಗದ ಯಜಮಾನ ಅಥವಾ ನಿರ್ದೇಶಕ (ಬಾಸ್), ಆದಾಗ್ಯೂ ಆತನನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲ ಇರುವವರಿಗೆ ಆತನ ಕುರುಹು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಆ. ದೇವರು ಸಿಗುವ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದು?

“ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಜಾಗೃತ ಭಾಗ”

ಪ್ರೊ. ಬಿಂಜಮಿನ್ ಆಬೆಟ್ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ (ಕೃತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ) ಮೆದುಳಿನ ಜಾಗೃತ ಭಾಗವು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಅಜಾಗೃತ ಭಾಗವು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಅದೂ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ. ಹಾಗಾದರೆ “ಬಾಸ್” ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರು ತಾನೇ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯ? ಆದರೆ, ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು (ಇದು ಸಹ ಎಲ್ಲದರಂತೆ “ದೇವರ” ಮತ್ತೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಅಲ್ಲ) ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ, ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದು, ಅಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾರು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ಎಂದರೆ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಅಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು.

ಇ. “ದೇವರು” ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ?

ಜಗತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕಣಗಳಿಂದ ಆಗಿರುವುದಿದ್ದು (ಗಮನಿಸಿ, ಹಿಂದೂ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗುವ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಕಣಗಳು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ). ಎಲ್ಲ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರೋಟಾನ್, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ, ಇವುಗಳ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಅಲಿಯುವ ನಲುಪಾಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ 24 ಸಮಾನ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ, ನಮ್ಮ ಅಜಾಗೃತ ಮೆದುಳು ಸಹ ಇದೇ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಿದ್ದು ಎನ್ನಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ, ಹಾಗೂ ಇವು ಸಹ ಮೂಲಭೂತ ವಸ್ತುವಿನ ಘನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಆಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ.

3. ಜೀವನದಲ್ಲ ಸಂತ್ಸವಾಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆ? ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗುವುದು ಕೆಟ್ಟದ್ದೇ?

ವೇದಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವರು ನೀಡುವ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಲಹೆ - ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಎನ್ನುವುದು. ಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹೊರಬನ್ನಿ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಕಷ್ಟ ಬುತ್ತಿ ಎನ್ನುವಂಥ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೀರಿ. ಕಳೆದ ಒಂದು ಶತಮಾನದಲ್ಲ ನಡೆದಿರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ “ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ” ಆಗಿರುವುದು ಸಾಕಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಜೀವನವನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗಿಸಿರುವ, ಆರಾಮದಾಯಕವಾಗಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ನವೀನ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಅವಿಷ್ಕಾರದ ಹಿಂದೆ ವಸ್ತುಗಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅಲಿಯುವ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ, ಜೀವನವನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಅಥವಾ ಎಂಜಿನಿಯರ್‌ನ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಅಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಬಳಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸರಳಗೊಳಿಸುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯೂ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಇದೆ, ಇನ್ನು ಈ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಮಾರುವ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವ ಉದ್ಯಮಿ ಅಥವಾ ವಹಿವಾಟುದಾರನ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳು, ಪೂರಕ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಅವರ ಮನಸ್ಸು, ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇದರಲ್ಲ ನೇಲಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ, ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರೇ ಇರಲಿ, ಉಪಭೋಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪಕ್ಕಾಳಿರುವರೇ ಇರಲಿ ಅಥವಾ ದೇವಮಾನವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೇ ಇರಲಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್‌ಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹಾರಲು ವೈಮಾನಿಕನೇವೆ ಬಳಸಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಗ್ರಾಹಕ ವಲಯದಿಂದ ಇವರಾರೂ ಹೊರತಾದವರಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ, ‘ಇರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಬೇಕು’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ವಾಸ್ತವದಿಂದ ದೂರಾದ ಬೋಕೆಸ್ವಭಾವದ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲ ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ, ಹೇಳುವವರಿಂದಲೂ, ಕೇಳುವವರಿಂದಲೂ ಎಂದಿಗೂ ಆಚಲಿಸಲ್ಪಡದ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈಯಿಂದ ರಾಗಕಲ್ಲನ್ನು ಬೀಸುವ ಮೂಲಕ ಹಿಟ್ಟು

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಂದಿಯೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯುತ್ ಮೂಲಕ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹಿಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ಸಂತಸಪಡುತ್ತಾರೆ, ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಖುಷಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಉಪಭೋಗಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಯಾರಾದರೂ ಸಂತ್ಯಾಸಿಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಾಹಾಕಲು ಆಗದ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ನೀವುತ ಭಾಗ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಇಂಥವರನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಜೀವನದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕಳೆದ ನೂರು ವರ್ಷದಲ್ಲೆ ಆಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲಂತೂ ಇವರನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಾಧ್ಯವೇ ಸಲ.

ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಯದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಅನೇಕ ಬಾಲ 'ಉತ್ತಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ' ಎಂದೇ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದು ಎಂದರೆ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಖಾಲಿಯಾದದ್ದು ಹೊಂದುವುದು ಎಂದು ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಗುಲಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅಂಥ ದಾಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಮನಸ್ಸಿತ್ತು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ, "ಅವನು/ಅವಳು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ" ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯ. ಈ ಮೇಲಿನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲ ನಾವು ಎಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಅಲಿಯಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಸರಳ ನಿಯಮವಿದೆಯೇ? ಇದೆ, ಇದನ್ನು ಗಾಂಧಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಎನ್ನುವ ಆಯಾಮರಹಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅಂದಹಾಗೆ ಗಾಂಧಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಥವಾ (೧೨) ಎಂದರೆ ಏನು?

೧೨ = ತನ್ನನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ / ತನಗಾಗಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ

ಈ ಮೇಲಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನು ಅಥವಾ ತನಗಾಗಿ ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕುಟುಂಬ, ಸಂಸ್ಥೆ, ರಾಜ್ಯ, ದೇಶ ಅಥವಾ ಇಡೀ ಭೂಗೋಳವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. '೧೨' ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು 1 ಅಂಕದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದು ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗುಲಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಕುಲಿತು ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೆಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೂ ಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಭೋಗದ ಸಂಗತಿ ಇದ್ದರೆ ಇವರು ಸದಾ ಮುಂದು. ಇತರೆ ಮಂದಿಗೆ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಸಿಗದಂತೆ ಅವರನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೂರವಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲೂ ಆಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೂ ಆಗಬಹುದು. ಕಾಣದಂತೆ ನಡೆಯಬಹುದು ಅಥವಾ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಾಜುವಂತೆಯೇ ತೋರಬಹುದು. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ೧೨ << 1. ಇನ್ನು ಕೆಲವರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಅವರ ಕುಟುಂಬದಾಚೆಗೆ ಯಾರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ಮಾಡದೆ ಇತರರಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ೧೨ >> 1.

ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಯಿ ಸಮೂಹಗಳು ಜೀವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಸಮಾಜ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ, ಅಪಾರವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವ ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ. ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸಾ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದ ಧೀಮಂತ ಜೀತನ. ಅವರು ತನ್ನಿಂದ ಹೊರತಾದ ಇತರರಿಗಾಗಿ ತನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಸಿದದ್ದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ತನಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯ (ಭಾಗಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆ) ಕೇವಲ ದೊಡ್ಡದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಭಾಷಕ (ಭಾಗಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆ) ಅತಿ ಕಡಿಮೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರ ೧೨ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು. ಹಾಗಾಗಿ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದರಲ್ಲ, ಅಧಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಲ್ಲ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯವು ಸದಾಕಾಲ ಹೆಚ್ಚಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತನಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೂ ಸವಲತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರ ೧೨ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ಇದರರ್ಥ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಜೀವನಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೈಗಾಲಕೋದ್ಯಮಿಗಳು ಕಡಿಮೆ ೧೨ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆ? ಇಲ್ಲ, ಹಾಲರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂಥ ಅನೇಕ ಕೈಗಾಲಕೋದ್ಯಮಿಗಳು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಪ್ರಯೋಜನ, ಲಾಭ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಲಾಭವಿಲ್ಲ ಎಂದಾದರೆ, ಅಂಥ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದರೂ ಏನು? ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯ ಹಗೂ ಭಾಷಕ ಎರಡೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಭಾಷ್ಯವು ಭಾಷಕಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ದೊಡ್ಡದು ಎನ್ನುವುದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಆ ಉದ್ಯಮಿಯ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು (೧೨ >> 1).

ಅ. ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಧನಸಹಾಯ ಪಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕತೆ ಏನು?

ಸರ್ಕಾರವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಬೋಧನೆಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಈ ಎರಡೂ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ಧನಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಪೈಪೋಟಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಧನಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು ಸಫಲರಾದವು ಎಂದು ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಬೆನ್ನುತ್ತಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಕದ ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆ ಹಣದಿಂದ ತಾವು ಮರಳಿ ಏನನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಎನ್ನುವುದು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ

ಸಂಶೋಧನೆಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಯಾರೇ ಆದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವಂಥ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿವೆಯೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ಹಾಗಾದರೆ, ಅದು ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅರ್ಥಾತ್ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಣಿಸುವಂತಾದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ. ಅಂಥ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಭಾಷ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಧನಸಹಾಯದಿಂದ ಭಾಷಕ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಆ. ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ದೇಶದ ವಿಚಾರ ಹೇಗೆ?

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶವೂ ಸಹ ತನ್ನ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ನೆಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಣ ಪರಿವರವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಗುಲಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆ ದೇಶವನ್ನು ಸ್ವಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡುವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಜಾಗತಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಜಂಜನಿಸಬಹುದು. ಇತರೆ ದೇಶಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದು. ಅಂಥ ದೇಶಗಳು **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯಾಂಕನದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಅಂಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬ್ರಿಜಲ್ ದೇಶವು ಗ್ಯಾನೋಲೋ ಇಂಧನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಗ್ಯಾನೋಹಾಲ್ (ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಆಲೋಹಾಲ್) ಅನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿತು. ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಮೂಲದ ಇಂಧನದ ಕೊರತೆ ಇರುವ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯೇ ಸರಿ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇತರೆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯೂ ಸಹ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂಥ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬ್ರಿಜಲ್‌ನ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ 1ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು.

ಇ. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಿಷಯ ಹೇಗೆ? ಅವರು ಹೆಚ್ಚು **ಗಾ** ಹೊಂದಿರುವರೆ?

ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬ ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಬಹುದಾದರೆ, ಆಗ ಅದು ರೂಪಿತವಾಗಿ ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆ ಮೂಲಕ ಅತನಿಂದ ಹೊರತಾದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅದು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಇರುತ್ತದೆ (1ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು). ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಜಾಗತಿಕ ಗೌರವ ಪಡೆದ ಖ್ಯಾತ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಅಲ್ಬರ್ಟ್ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಭಾವದ (ಗುಣ) ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಜೀಲಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಇದೇ ಲೀಲೆ, ಅನೇಕ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಕೆಲ ದೇಶಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಮೂಹದ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಚ್ಛಿವರ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚು. ಯಾವುದೇ ಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಸಂಶೋಧಕ ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನೀವು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರಿ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಅವರ ಉತ್ತರ ತಮ್ಮ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

ಈ. ತಂತ್ರಜ್ಞರ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆಯೇ?

ಹೌದು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಾದ ಮೊಬೈಲ್ ಸೇವೆ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚು ಹಾಗೂ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಖಂಡಾಂತರ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುವ ವಿಮಾನಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯೇ ಇರಬಹುದು, ಸುರಕ್ಷಿತ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಕಾರುಗಳು ಇರಬಹುದು, ಇದೆಲ್ಲವೂ ತಂತ್ರಜ್ಞರ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳ ಬಳವಳಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಉ. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಹೆಚ್ಚು **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯ ಹೊಂದಬಹುದೇ?

ಹೂಂ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೊಂದಬಹುದು. ವ್ಯಾಪಾರಿಯೊಬ್ಬ ಅತಿಯಾದ ಲಾಭಕೋರತನದಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಾಹಕರ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರದೆ, ದಾಸ್ತಾನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅಂಥ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ದಾಸ್ತಾನು ಶೇಖರಣೆ ಮತ್ತು ಅಕ್ರಮ ದಾಸ್ತಾನು ಶೇಖರಣೆ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಅಲತರಬೇಕು.

ಊ. ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಿಶ್ರಾಂತ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವರು ಹೆಚ್ಚು **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯ ಉಳ್ಳವರೇ?

ಹೆಚ್ಚು **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯಾಂಕನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಲು ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಗಾಢವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆತ ಆಲೋಚನಾಪರನಾಗಿದ್ದು, ಹೊರಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಸಹ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಇತರೆ ಜನರಿಗೆ ಸಲಹೆಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಲಭ್ಯವಿರುವವನಾದರೆ ಅತನ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಭಾಷಕವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನದೇ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ **ಗಾ** ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚೇ ಇರುತ್ತದೆ.

4. ವಿಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿದೆಯೇ? ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನದಾಚೆಗಿದೆಯೇ?

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಆಕವಾಲ ಕಾಡುವ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮ, ಪರಂಪರೆ, ಕಟ್ಟುಗಳೆಣಿಸಿ ಕುಡುಕಾಟ ಅದು. ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಸಹ ಧರ್ಮದಾಚೆಗಿನ ಆದರೆ ಅವಲೋಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಕುಲತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮವಿಂದಲೂ ಗಹನವಾಲ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ನೇಲದವರೂ ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅದೇ ಲೀತ ಅವರು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಟ್ಟವ ಉತ್ತರಗಳು ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಜರಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು (ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಗಗಳು) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಲ ಅದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸೀಖಿತವಾಲ ಜೀವಜರ- ವಿನ್ಯೂರ (ಸೈನ್ಸ್) - ಕಾಲ ಇವುಗಳ ಪಲಮಾಣದಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅನ್ವಯಕ್ರಮದಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಾನ್ಯಗೋಷಿಸುವ ಅನ್ವೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಲ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಮನಸ್ಸಿನ ಒಕಲನ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದಲಿಂದ, ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನ ಮುಲಯುತ್ತದೆಯೋ, ಅಲ್ಲಂದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. **ಅದರೆ ಈ ಮಾತು ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾಲಂಕರ ಮಾತ್ರ, ನಿಜವಾಲ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಆಗಲ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೇ ಆಗಲ ನಿವು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಲಸಲೇಬೇಕು.** ನಖ್ನಿಂದ ಹೊರತಾದ, ಎಲ್ಲಲಗೂ ನೇಲರುವ, ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಲೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಅವಲೋಕನ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದ ಕುಲತದ್ದಾಲರುತ್ತದೆ. ಈ ಪಲೀಕ್ಷಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲ ಆಕವಾದ ಅವಲೋಕನದ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುವ ಅನೇಕ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು, ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ನಿವಾಲಿಸಲು ಇದು ಅಗತ್ಯ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲ ಇದು ನಮ್ಮ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ನಿಲೀಕ್ಷಿಸುವ, ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ನಿವಾಲಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಗಹನ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವನ್ನೇ ಹೊಲುತ್ತದೆ; ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬಯಸುವುದೇ ಅಥವಾ ಬಯಸದೆ ಇರುವುದೇ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಲರುವುದೇ ಅಥವಾ ತೃಪ್ತನಾಲರುವುದೇ, ಅಸಂತೋಷವನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿಕೊಟ್ಟುವುದೇ ಅಥವಾ ಖುಷಿಯಾಲರುವುದೇ ಹೀಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅತೀತವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಿಲೀಬಹುದು. ಹಾಗಾಲಯೇ ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ “ವಿಜ್ಞಾನ”ವನ್ನು ತಪ್ಪಾಲ ಅರ್ಥೈಸಿರುವುದು ನಿಲೀಬಲಸುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಾಲ ಬೇಕಾದರೂ ಪಲೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದ ಕ್ರಮ ಎಂದು ಅಲಿತಾಗ ನಿೂಂದಲಗಳು ದೂರಾಗುತ್ತವೆ. ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆಂತರ್ಯದ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಅದನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಸ್ವರೂಪರಹಿತ ಏಕ ವಸ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಲತ್ತೋ ಇಂದು ಅದನ್ನು ಮೆದುಟನೊಕೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಸರಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅದಲಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ರಹಿತೆ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಮೆದುಟನೊಕಲನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಲ ಹೊರಲನಿಂದಲೇ ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಉಪಕರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಲದೆ. ಇದಲಿಂದ ಅನೇಕ ಕುತೂಹಲಕಾಲ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿದು ಬಂದಿವೆ:

ಅ. ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ಅಲವಿಗೂ 300 ಖಲ ಸೆಕೆಂಡ್ ಮೊದಲೇ ಮೆದುಟನಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆರಂಭವಾಲರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದು ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ 300 ಖಲ ಸೆಕೆಂಡ್ ಮೊದಲು ಆ ಕುಲತ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮೆದುಟನಲ್ಲ ಆರಂಭವಾಲರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಲ ನಾವು ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ನಿರ್ಧಾರ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲ ನೊಣದಾಗ ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಲಿತವಾಲಯೇ ತೊಲರುತ್ತವೆ. ಅಂದಹಾಗೆ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಮೊದಲು ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಅಲವಿಗೆ ತಂದವರು, ಪೊಬೆಂಜಖನ್ ಆಬೆಟ್ (2006).

ಆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪಲೀಕ್ಷೆಗಳು, ಕೆಲವೊಂದು ನೈಜ ಕ್ರಿಯೆಗಳು (ಮೆದುಟಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ) ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಲಯದ ಅಲವಿಗೂ ಬಾರದೆ ಜರುಗುವುದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿವೆ (ಸ್ಲಿಕ್ ಲೀಜಿಂಗ್ ಪಲೀಕ್ಷೆ, ರೊಯಲೊಫ್ಸ್ ಪ್ರಮೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು, ಕ್ರಿಸ್ ಫ್ರಿತ್ 2007)
ಇ. ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರ (ಹೆಚ್ಚಾಲ ಬೌದ್ಧರನ್ನು ಒಕಗೊಂಡಂತಹ ಪ್ರಯೋಗ) ಮೆದುಟನ ಜಂಬವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ (ಬ್ರೈನ್ ಇಮೇಜಿಂಗ್) ಪ್ರಯೋಗಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಲ ನಡೆದಿದ್ದು, ಧ್ಯಾನದ ವೇಕೆ ಅನುಭವ ಮೆದುಟನಲ್ಲ ನಡೆಯುವ ಬೃಹತ್ ಮಟ್ಟದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿವೆ (ಮ್ಯಾಥ್ಯು ಲಚರ್ಡ್, ಟಿಇಡಿ ಟಾಕ್ಸ್; ಜೊತೆಗೆ ಆಂಟೋನಿ ಲೂಟ್ಸ್ ಎಟ್‌ಅಲ್, 2004 ಕೂಡ ಗಮನಿಸಿ). ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕಡಿಮೆ ಒತ್ತಡಲಿಂದ ಅಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು “ಸಂತನದಿಂದ” ಇರಲು ಸಹಕಾಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಲದೆ.

ಈ. ನೆಂಟ್ ಆಫ್ ಫ್ರೀ-ಖಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಯೋಗವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಿ ವಿವಿಧ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವಂತೆ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಕಗಾದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿತು. ಹಾಗೆ ಅವರು ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮೆದುಟನ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲ ಲೀಪ ಹೊತ್ತುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿತು (ಕ್ರಿಸ್ ಫ್ರಿತ್, ಖಜಖಡಿ, ಮ.186).

ಉ. ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಕ್ರಿಸ್ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಸ್ಟೋಫ್ ಕೊಚ್ ಎಂಬ ತಜ್ಞರು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೆದುಳಿನ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ (ನ್ಯೂರೊನಾಲ್‌ಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ). ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಉತ್ತರ ಇಂದು ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲದೇ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ವಾದ (ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಕ್ರಿಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಸ್ಟೋಫ್ ಕೊಚ್, 1998).

ಊ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತಳಹದಿಯ ಕುಲತಾದ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ರೋಜರ್ ಪೆನ್ನೋಸ್ ಮತ್ತು ಇತರರಿಂದ ನಡೆದಿವೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಗಣಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಳ್ಳ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಈ ಕುಲತು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಆರ್. ಪೆನ್ನೋಸ್, 1990).

ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ವೇದಾಂತ ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕುಲತಾದ ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು (ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಪ್ರವಚನಗಳು) ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರವಾದ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ತಟ್ಟಾಹಾಕದೆ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಬರುವ ಮಾತನ್ನು ಈಗ ಗಮನಿಸೋಣ, ಕ್ವಾಂಟಂ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು "ಥಿಯಲಿ ಆಫ್ ಎವಲಿಥಿಂಗ್" (ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ) ಎಂದು ಸಮೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಕ್ವಾಂಟಂ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇವು ನಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ, ವಿಜ್ಞಾನ ಇಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗದಂಥ ಅಂತಿಮ ತಿರುವಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದೆ ಹಾಗಾಗಿ ಇನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಮುಖಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವಾದಗಳು ತುಂಬಾ ಸರಳ ಲೇಖನವು. ಕಳೆದ ನೂರು ವರ್ಷದಲ್ಲೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಮುಂದೆ ಸಾಗದ ಲೇಖನವು ಜಡವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದು ಉಂಟು, ಇದು ಅಲ್ಲ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಆಗಿದೆ, ದೀರ್ಘಾವಧಿಗೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ, ನಂತರ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಹೊಸ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಥವಾ ನೂತನವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಪರಿಕರಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ತಿರುವು ದಕ್ಕಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುವುದು ಏನೆಂದರೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿನ ರಹಸ್ಯಗಳ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಈ ನೂತನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪುನರ್ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಾಗುತ್ತದೆ; ಈ ಹಿಂದಿನ ಅನುಸಾರ ಇದ್ದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಅದು ಮೊದಲನೆಯಂತೆಯೇ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕೇವಲ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಲ್ಲ, ಇವು ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲ ಬಹುಮುಖ್ಯ; ಅದು ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನ ಕುಲತಾದ್ದೇ ಅಥವಾ ಆಂತರ್ಯದ್ದೇ ಎನ್ನುವುದು ಗೌಣ.

5. ಸನ್ಯಾಸತ್ವ ಉತ್ತಮವೋ? ಅವಧೂತತ್ವ ಹೆಚ್ಚೋ?

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಸ್ತರೀಯ ಅಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸವೂ ಒಂದು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದವನು/ಳು ಎಲ್ಲ ಭವಬಂಧನಗಳಿಂದ, ಸ್ವತ್ತಿನಿಂದ ಮೋಹದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ದೈನಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳ ಅನುಸಾರ ಮಾತ್ರವೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೊಂದುವ ಮನೋಭಾವ ಅವರಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ ಜಿಂತೆ ಅವರಲ್ಲ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಅವರ ಸಂಬಂಧ ಏಕರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯರೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಅಥವಾ, ಕಾರಣ ಅವರು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ತನ್ನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಸರಳತೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ, ಹಠಾಡು, ಬಣ್ಣ, ವಸತಿಯಂಥ ಕಡಿಮೆ ಅಗತ್ಯಗಳೊಂದಿಗಷ್ಟೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏನನ್ನೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮಾನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ "ತನ್ನನ್ನು" ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೋ ಅದೇ ಲೇಖಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ತನ್ನ ಗಂಭೀರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತನಗೇ ನೆನಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಮಾಜ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಣಾಯ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೊರೆ ಅಥವಾ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂಥ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತವಾದ ನೈತಿಕತೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ, ಸಮಾಜದಿಂದ ಅಲ್ಲವನ್ನಷ್ಟೇ ಬಯಸಿ ಬದಲಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ (ಏವೇಕ) ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖಂಡತ್ವದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ-ಓರ್ವಿಗಳಾಗಿ ಅವರು ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಂಥ ಸನ್ಯಾಸಿ ಮುಖಂಡತ್ವದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಏಕೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಸಮಾಜ ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ,

ಧ್ಯಾನ, ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಲು ಅವು ನೀಡುವ ಆತ್ಮಂತಿಕ ಋಷಿಯನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರೆ ಸುಲಭ, ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಷ್ಟು ಸಲೀಸಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ ಅನೇಕರು ಬಾಹ್ಯಜೀವನದ ಆಕರ್ಷಕ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಜಡುತ್ತಾರೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಸಮಾಜದ ಗಣ್ಯರಿಂದ ಉನ್ನತವಾದ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂಥ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಜಾಗದಲ್ಲ ಕುಳಿತಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರೊಳಗಿರುವುದಾದ ಸಣ್ಣ ಮಟ್ಟದ ಅಹಂ ಕೂಡ ಹಲವುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದ್ದು, ಮರಳಿ ಏಕಾಂತದ ಗೂಡು ನೇರುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಡುವೆಯೂ ಕೆಲ ಆಯ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಂಥ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿಯವರ ಹೆಸರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಇಂಥ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯದ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದನ್ನು ಖಾಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ವೇಳೆ ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲನವನ್ನೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಧೈಯನಿರ್ವಹಣೆಯತ್ತಲೂ ಅವರು ಗಮನಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ ನೀತಿಯುಮಗಲಲ್ಲದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ತೊಡಕು.

ಬಹುಶಃ ಇದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಇಂಥ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲ ಗಣ್ಯರೇ ಕೂರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ನಿಲುವು ಇದ್ದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಯ ಜೀವನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯಾನುಸಾರ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗಿನ ಗಂಭೀರ ಲೋಪವೇ ಸರಿ. ಸಮಾಜದೊಡನೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಘ/ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೂ ಸಹ ಯಾವಾಗ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವಯೋಮಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಯೂ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ, ಅಂತಹ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅರ್ಹರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತುಂಬಬಲ್ಲರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡರೆ ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲ ತಾವು ಪದನಿಖಿತ್ತ ಆ ಹುದ್ದೆಯ ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಆ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕಾರಾರಂಭಿತ ನೈತಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಇಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಆ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನೈತಿಕ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲು ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅವಧೂತತ್ವ ಎನ್ನುವುದು, ಒಂದು ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಕಸನಗೊಂಡ ಹಂತ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಸಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿರ್ವಾಣ ಪೂರ್ವದ ಆತ್ಮಂತಿಕ ಅತ್ಯಂತೋಷದ ಹಂತ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಲೀಲೆ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಆತ ತನ್ನ ಸುತ್ತಣ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನಿಲೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರ, ವಸತಿ, ಬಟ್ಟೆ ಏನನ್ನೂ ನಿಲೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅತ ಗೊತ್ತುಗುಲ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಅಲಿಯಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಆತ ಈ ಹಂತದಲ್ಲ ಯಾರೊಂದಿಗಾದರೂ ಸಂವಾದಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ಆಗ ಅಂಥವರು ಧನ್ಯರೇ ಸರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಹಂತದಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವುದು, ಒಡನಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ಅದು ಅತಿ ಅಪೂರ್ವ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ. ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಅವಧೂತನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರಬಹುದು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲದವರೂ ಸಹ ಈ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರಬಹುದು. ಸದಾಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ಅವರು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ, ಅವರು ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಹಂತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ ಅವಧೂತ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರಿದರು. ಅನಾಮಿಕರಾಗಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಧಾನ ಗುಣ, ಅದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ – ಅದಷ್ಟೇ ನೈಜವಾಗಿ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಒಳಪಡುವುದು; ಉಳಿದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇನಿದ್ದರೂ “ನಾಟಕ” ಮಾತ್ರ, ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವೇನಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಘಟಿಸುತ್ತದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಳಜಿ ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲದೇ ಇರಲಿ. ಯಾವುದೇ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅವಧೂತನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ವಸ್ತು ಸಂಹಿತೆ ಎನ್ನುವುದು ಏನಿದ್ದರೂ ಬಾಹ್ಯದ ಅಗತ್ಯ, ಪರಂಪರೆಯ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿ. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಅವಧೂತನಾಗಿ ಬದುಕಿದರು.

6. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಾಮಿಕತೆ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಖ್ಯಾತಿಗಣಿಸಬೇಕು, ಹೆಸರು ಮಾಡಬೇಕು, ಆ ಮೂಲಕ ಗೌರವ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅನೇಕರ ಗಮನವನ್ನು ತಮ್ಮತ್ತ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ, ಅನಾಮಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗುವ, ಆ ಮೂಲಕ ಸಮೂಹ, ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ದೇಶದಲ್ಲೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವ ಇಷ್ಟೆ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದ ಗುಣ. ಆದರೆ ಇದರ ಅರ್ಥ, “ಜನಪ್ರಿಯ” ಆಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅನಾಮಕನಾಗರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು- ಸಮೂಹದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತುಹೋಗುವುದು, ನಿಜಕ್ಕೂ ಗೌರವ ತಲಿಸುವಂಥ ವರ್ತನೆ.

ಅನಾಮಕತೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸೂಚಕವಾಗಿಯೇನೂ ಪರಿಗಣಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಗಬೇಕಾದ ದಿಕ್ಕು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅನಾಮಕತೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವರು, ಅಪ್ರಯೋಜಕರು ಹೊಂದಿರುವ, ಅನಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಗುಣ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರಯೋಜಕರು ಅನಾಮಕರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಅದೇ ಲೀಲೆ ಅಪ್ರಯೋಜಕರು “ಖ್ಯಾತಿ” ಗಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆ ಮೂಲಕ “ಅನಾಮಕರಾಹಿತತೆ”ಗೆ ಎಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ, ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಲೇ, ಅಂತಃಕರ್ಮಿಯಾದ ಇರುವುದು. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅನಾಮಕನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಅದು ನಿಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ, ಅನಗತ್ಯ ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ಬದುಕುವುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಕಾರ್ಲೋಸ್ ಕಾಸ್ತನೇಡನ್ ಗೆ ಡಾನ್ ಜುವಾನ್ ನೀಡಿಡ ಉಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒತ್ತಿಹೇಳಲಾಗಿದೆ (ಕಾರ್ಲೋಸ್ ಕಾಸ್ತನೇಡನ್ ಆರು ಮನುಷ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, 1970+).

7. ಮನಸ್ಸಿನ ಜಾಗೃತ ಮತ್ತು ಅಜಾಗೃತ ಭಾಗಗಳು

ನಾವು ಮಲಗಿದಾಗ, ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಬಹುತೇಕ ವಿಶ್ರಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿದ್ದಾಗ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸು ‘ಸುಪ್ತ’ವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ (ಗಮನಿಸಿ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವುದೇ ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ), ಇದು ಜಾಗೃತ ಮತ್ತು ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇದರ ಅರಿವೂ ಆಗಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಮಾತನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನ ಸಹೋಗವಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯೊಂದು ಮೂಡುತ್ತದೆ, ಇದರ ಅರಿವು ನಿಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಲೋಚನೆಯು ಬಹುತೇಕ ಈ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೊಂದರ ಅನುಭವವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಹಾಗೇ ಅಯಾಚಿತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರಬಹುದು. ಅತಿಯಾದ ಭಾವೋದ್ರೇಕದ ಅನುಭವ ಇರುವಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು – ಜಗಳ, ವಾಗ್ವಾದದ ವೇಳೆ ಅಭ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಉಳಿದ ವಾದ ಅಥವಾ ಅಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಭೇಟಿ - ಅಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲೆಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವಲಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳ ದೋರಣಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಬಹುದಿತ್ತು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಜಾಲನೆ ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಲೋಚನೆಯು ಗಾಢತೆಯು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಎಷ್ಟು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಗಳು ಎಷ್ಟು ‘ಗಾಢ’ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಈಗ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ, ಜಾಗೃತ ಹಾಗೂ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಾದಷ್ಟು, ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಅರಿವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ಇದು ಜಾಗೃತ ಹಾಗೂ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಒಂದರಲ್ಲೊಂದು ಮಿಶ್ರಗೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಇದನ್ನು, ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷದ್‌ನಲ್ಲಿ ‘ತುಲಯ’ ಎನ್ನುವ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಉಪನಿಷದ್ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಅದು – ಕನಸು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸು ಮಿಥ್ಯಾ ಮನಸ್ಸಿನತ್ತ ಜಾಚುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಢತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅನೇಕ ಹಂತಗಳಿವೆ. ಹಗಲುಗನಸು ಸಹ ಈ ನಡುವಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಹಂತ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು – ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದರೆ ನಾವು ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಜಾಗೃತವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಪ್ರಜ್ಞಾರಾಹಿತತೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದು. ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನರುದ್ಯಗಳಿವೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆ ಎನ್ನುವುದು ಯಾವುದೇ ಜಾಗೃತ ಆಲೋಚನೆಗಳು, ಭಾವನೆಗಳು ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪದಗುಚ್ಛ ಅಥವಾ ಪಾಲಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು ವೈರುದ್ಧ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲೆ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ತೋರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ನಿರವಚನಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಂಥ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ಮೆದುಳು ಹೊಂದಿದೆ. ಗಾಢ ನಿದ್ರೆ ಹಾಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಎನ್ನುವ ಎರಡು ತುದಿಗಳ ನಡುವೆ ಅನೇಕ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಮಿಶ್ರಗೊಂಡ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರೆ ಆಗ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಸದಾಕಾಲ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ “ಕ್ವಾಂಟಂ” ಸ್ಥಿತಿಯು ಅದಾಗಲೇ ಇರುವ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸೇರ್ಪಡೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಬೇಕಿದೆ. ಆದರೆ ನನಗನಿಸುವಂತೆ, ಇದು ನಿರ್ವಾಣದ ಸ್ಥಿತಿ! ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆತನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಆತ ಸದಾಕಾಲ ನಿದ್ರೆ ಅಥವಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಮತೋಲಿತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಹೊರಗಿನ ಆಕರಗಳು ಅವಶ್ಯಕ. ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಇದನ್ನು ನಾವು

ದ್ರವಗಳ "ಸೂಪರ್ ಕ್ರಿಟಿಕಲ್ ಫ್ಲೋ" (ದ್ರವ ಹಾಗೂ ಅನಿಲ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಣಲಕ್ಷಣದ ಆಚೆಗೆ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿ) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು, ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಿಗಳು ಕಾಣಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಮಹತ್ವದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿದ ಅನೇಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ, ಅವರಿಗೆ ಈ ಹೊಳಪು ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ಮೂಡಿದ್ದು ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದಂಥ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ. ಅವರು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸುಬಿರ್ಜಿವಾಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಂಥ, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯದ ಉತ್ತರಗಳು ಮತ್ತಾವುದೋ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದಿರುತ್ತವೆ (ರೋಜರ್ ಪೆನ್ರೋಸ್ ಅವರ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ). ಲಚರ್ಡ್ ಹ್ಯಾಟಿಂಗ್ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಓದಲ್ಪಟ್ಟ ತಮ್ಮ ಲೇಖನ "ನೀವು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆ"ಯಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಖಕಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, "ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಹೀಗಾಗುತ್ತೆ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಿಂದಿಂಬಂದ ಕಣ್ಣು ಜಿಲ್ಲೆ ತಕ್ಷಣ ಅಷ್ಟುಬಿನ್ನ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಉತ್ತರವೊಂದು ಹೊಳೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ, ಅಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಈ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಯಾವಾಗ ಎಂದರೆ, ಅಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಾಡಲು ಬೇರೆ ಕೆಲಸವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದಾಗ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಹೇಳುವುದು, "ನಿಮ್ಮ ಅಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಪವಾಸ ಹಾಕಿ", ಆ ಮೂಲಕ ನಿಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಬದ್ಧತೆ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ? ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದನ್ನು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದು ಮುಂದು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಈ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ, ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ಹಂತವನ್ನು ಏರುವುದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿಯವರ ಜೀವನವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಸಹ ಅಂಥದೇ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಬುದ್ಧ ಸಹ ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿರಬಹುದು (ಇದಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕುರುಹು ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಸಹ), ಏಕೆಂದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಲಾದ ಕೆಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಉತ್ತರ ಎಂದು ನಂಬಲಾದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವರು ಈ ಹಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳ ಅನೇಕ ದೇವಮಾನವರು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಪಕಾಲ ಅನುಭವಿಸಿರಬಹುದೇ ಹೊರತು ಅಲ್ಪಯೋಗಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಹಂತ ತಲುಪಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಪರಮಾನಂದ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಯಮನ ನಿಶ್ಚಲತೆ.

ಆದರೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಿಇಒಗಳ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವಲಂಕೂ ಆ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಬೇಕೆಂದು ಎನ್ನುವುದು ವಿಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಅನುಭವಗಳೇ ಆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ

ಶಕ್ತಿಯುತ ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲಗಳಾಗಬಹುದು. ಆ "ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ" ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು "ಸುಲಭ" ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ದೈವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಹೊರೆಯಾಗತೊಡಗುತ್ತವೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸಹಜ ಎನಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ.

ದೈವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು, ಅಂತರ್ಯಮನ ನಿಶ್ಚಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಓದುವುದು ಅನಿಶ್ಚಿತ ಎನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪುವಂಥ, ಹಿಮಾಲಯ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಏರುವಂಥ ಸಮನಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇಲ್ಲ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ, ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದರಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ

ಎನ್ನುವುದು. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯ ಹತ್ತಿರ ತಲುಪಲು ತೋರಿದಂತೆ "ಪ್ರಯತ್ನಗಳು" ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲೇ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತರ್ಯಮನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏಕಸನ ಹೊಂದಬೇಕು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ: ನಿಜಕ್ಕೂ

ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ 'ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ' ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದಾದಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರ್ಥ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ, ಅದು ಏನಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯ. ಎಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಅನುಸಾರ ನಾಗದೆ ಬೇರೆ

ಆಯ್ಕೆಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

8. 20 ನಿಮಿಷದ ಧ್ಯಾನ ಹಾಗೂ ಅದರಾಚೆಗಿನ ಬೇರೆಯ ಜೀವನ?

ದಿನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 20 ನಿಮಿಷ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಅನೇಕರು ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂಟಲಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲದ ಸುಬಿರ್ಜಿವಾಲಿ ಕೆಲಸಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚಿನದರೆ ಊಟ ಹಾಗೂ ಣ, ಕಾಫಿ ಬ್ರೇಕ್ ಎಂದು ಅಲ್ಪ ವಿರಾಮ ಸಿಗಬಹುದು, ಇನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರಂತೂ ಅವರನ್ನು

ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೇ ಪೂರಾ ಸಮಯ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ, ಹಾಗಾಗಿ ದಿನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವುದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೊಂದು ವಾದವಿದೆ, ದಿನವೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗಿನಿಂದ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದರೆ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಮಯವೇ

ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಆದರೆ ಈ ವಾದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರತಿವಾದವಿದೆ, ಅದೇನೆಂದರೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಲೇಖನಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಹುತೇಕ ಸಮಯವು ಹೋಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಸಮಯ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ತಪ್ಪು ಎಂದು. ಈ ವಾದಗಳ ನಡುವೆ ಮರೆಯಾಗುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ,

ಇಡೀ ದಿನವನ್ನೇ ನಾವು ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಏಕಸನಕ್ಕೆ ಖಾಲಿಬಿಡಬಹುದಾದುದು 20 ನಿಮಿಷದ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿನಾಕಾರಣ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು. ಇದೇನಿಂದು, ಏನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದುಕೊಂಡಿರಾ? ಅಂತರಂಗದ ಏಕಸನಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಸುಸಂಬಂಧವಾಗಿರುವುದು ಅಗತ್ಯವೇ ಹೊರತು ಗೊಂದಲದ ಗೂಡಾಗಿರುವುದಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಾವು ನಿರ್ಭಾವುಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆ ಹೊರತು ಭಾವುಕವಾಗಿಲ್ಲ.

ಹಾಗಾದರೆ ಇದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವೇ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ತುಂಬಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಘರ್ಷ ಎನ್ನುವುದು ಮೂಡುವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮೂಹ, ಸಂಸ್ಥೆ, ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ದೇಶ ಇತರರ ಹೋರಾಟವು (ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮೂಹ, ಇತ್ಯಾದಿ) ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಂದಾಗ, ನ್ಯಾಯಬದ್ಧವಲ್ಲದ ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮುಂದಾದಾಗ. ಈ ಸಂಘರ್ಷವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಳಗೆ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ತಾನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ (ತನಗೆ ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾಗಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದು ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಗೋಚರ ಹೋರಾಟವಾಗದು) ಅದರಂತೆ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನೈತಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಲೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಲಹೆಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದುವೇ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಲಸಮನಾಗುತ್ತದೆ. 20 ನಿಮಿಷದ ಧ್ಯಾನದ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪನೆ ಇರುವುದು, ಅದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದಿನದ ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ಲೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು. ಆದರೆ ಆ ಉಳಿದ ದಿನವೇ ನಮ್ಮ ಗಮನದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ, ನಾವು ನಿರ್ಭಾವುಕವಾಗಿ, ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರಗತಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಸಹ ಸಮೂಹ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕಾದವರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಜಿತ್ತದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಮಜಿತ್ತ ಎನ್ನುವುದು ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲ ವಿಶಾಸಗೊಂಡವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ 20 ನಿಮಿಷದ ಧ್ಯಾನ ಎನ್ನುವುದು ಆಚಲಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೇ. ಆದರೆ ಅದೊಂದೇ ಮುಖ್ಯ ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗಳ ಸುಖೀರ್ಷ ಧ್ಯಾನವಂತೂ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದೆ! ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಒಂದು ವೇಳೆ 20 ನಿಮಿಷದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ನಿಜವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೀತಿಯ ಖಾಲಿತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ, ಕರ್ತವ್ಯವೊಂದನ್ನು -ನಮ್ಮಿಡೀನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು- ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾವ ಎದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಇದು ಧ್ಯಾನದ ಉದ್ದೇಶವೇ? ಕರ್ತವ್ಯದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ ನೋವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಅನಪೇಕ್ಷಣೀಯ. ಹಾಗಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಂವೇದನಾಶೀಲನಾಗಿ ವಿಶಾಸ ಹೊಂದಬೇಕು, ಅದು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ 20 ನಿಮಿಷದ ಧ್ಯಾನ ನೀಡುವ ಲಾಭ, ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗಬಾರದು.

೨. ಎಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು?

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುಖೀರ್ಷ ಅನುಭವ ಧ್ಯಾನದಿಂದ "ಹೆಚ್ಚು" ಅಥವಾ "ಮುಂಚಿತವಾಗಿ" ಫಲಿತಾಂಶ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅನೇಕರಲ್ಲಿದೆ. ಇಂಥ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದ ನಂತರ, ಅವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೌಶಲಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಅಗಲುವ ಬದ್ಧಿಯೂ ಗುರುತು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೋಗಲ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವೂ ಕುಂದಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಖುಷಿವಾದ ಬಾಹ್ಯ ಸಂಪರ್ಕ ಇರುವಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಖುಷಿವಾದ ಒಡನಾಟ ಹೊಂದಿರುವಂತಿದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಆಗ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವಂತೆ ಬಿಡುವುದು ಉತ್ತಮ. ಆದರೆ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಮಂದಿ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಧ್ಯಾನವು ಅವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಸಹ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದೇ ಆದರೂ, ಆಗ ಅಂಥ ಧ್ಯಾನದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅದು ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬಾಹ್ಯ ಸದ್ದಿನಲ್ಲಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜೈತನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ (ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ) ಅಚರಣೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯ ಸದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೇಳೆ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮುಂಚೆ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಅಂತರಂಗದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹಾಕದ ಲೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡರೆ, ಆಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತನ್ನೊಳಗೆ ಇಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನೈತಿಕವಲ್ಲದ ಅತಿಯಾದ ಬಾಹ್ಯ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದರೆ ಆಗ ಇವುಗಳ ಕುರುಹಾದ ಒತ್ತಡವು ಧ್ಯಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವೇಳೆ ಧ್ಯಾನದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಒಡನಾಟದ ಸದ್ದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಭಾವುಕತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ. ಇದುವೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತಡವಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನವನ್ನು ಅಂತರ್ಯದ ವಿಶಾಸಕ್ಕೆ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ. ಶುದ್ಧವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನವು ಉತ್ತಮವಾದ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ರಹದಾಲಿ. ಅದೇ ಲೀತಿಯ ಧ್ಯಾನದ ಉತ್ತಮ ವಿಧಾನಗಳೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನ ಉತ್ತಮವಾಗಲು ಸಹಕಾರಿ. ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಾವುಕವಾಗುವ ಹಾಗೂ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಇಂಥ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನ ಎಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ವರ್ತನೆ ಹೇಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದರಿಂದಾಗಿ

ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಯವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಲಂಚಿಸುವುದರಿಂದ ಫಲತಾಂಶವೇನೂ ಹೆಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಬೌದ್ಧ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರು ಸುಮಾರು 20 ವರ್ಷ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 40 ಸಾವಿರ ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿದ್ದರು. (ಆಂಟೋನಿಯೊ ಲುಟ್ಜ್ ಎಚ್ ಅಲ್, 2004). ಇಷ್ಟು ಸುಬೀರ್ಷ ಅವಧಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಇವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಆ ಮಾತುಗಳು ಯಾವುದೇ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂತ ಇನ್ನೂವಾದ ಒಳನೋಟ ಅಥವಾ ವಿವೇಕವನ್ನಾಗಲಿ ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಸಾಗಬೇಕಾದರೆ “ವಾಸನೆಗಳನ್ನು” ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಧ್ಯಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

10. ಸಂಗೀತ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೋ?

ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುದಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಒಂದು ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಇದರ ಅರ್ಜಿ “ನಿರ್ವಾಣ”ದತ್ತ ಸಾಗಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಂತರ್ಯದ ಗಾಢ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಅದು ಸಹಕಾರ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಗೀತವು ಗಾಢವಾದ ಭಾವುಕ ಮದ್ದು ಆಗಬಲ್ಲದು ಹಾಗೂ ಅಮೇಲೇಲಿಸುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಯೇ. ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಗೀತದ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಯೇ ಶೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ (ಆಲವರ್ ಸಾಕ್ಸ್, 2007). ಆದರೆ ಒಂದು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ - ಸಂಗೀತದ ಮೂಲಕ “ದೇವರನ್ನು” ಮುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ತ್ಯಾಗರಾಜರು ಸಂಗೀತದ ಮೂಲಕವೇ ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಏಲದರು ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲ ಅರಳುವ ಸಂಗೀತಗಾರರಿಗೂ ಒಂದು ಮಾದರಿ (ಬಹುತೇಕರು ಮುಂದೆ ಸಂಗೀತದಿಂದ ದಕ್ಕುವ ಹಣ, ಖ್ಯಾತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವತ್ತೆ ಚಿತ್ತ ಹಲಿಸಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ). ತ್ಯಾಗರಾಜರಂತೆಯೇ ಅವರ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಮುತ್ತುಸ್ವಾಮಿ ಭಾಗವತರ್ ಹಾಗೂ ಶಾಮಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಇಂಥದೇ ಮಾತನಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಅದು ಅಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವೀವನ್ ಪಿಂಕರ್ ಅವರ ಕೃತಿ “ಹೌ ದಿ ಮೈಂಡ್ ವರ್ಕ್ಸ್”ನಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅದು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಕಲೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಕಾಸದ ಉನ್ನತ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಬಲ್ಲವು ಎನ್ನುವುದು.

ಆದರೆ, ಈ ಹಂತವನ್ನು ಅಂತಿಮ ಹಂತ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಿಮ ಹಂತವೇನಿದ್ದರೂ ಮೌನದ್ದೇ - ಸಂಗೀತವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೌನಧ್ಯಾನದತ್ತ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ ಅಂತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಬೇಕು ಎಂದರೆ ಬಹುತೇಕರು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವಂತೆ - ಅದರ ಶಾಲಿಕೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಅನವಾಗಬೇಕು. ಮೌನವೇ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಇತರೆ ಹಾದಿಗಳ ಮೂಲಕವು ಗಣಿಸಬಹುದು. ಆದರೂ ಬಹುತೇಕರಿಗೆ ಸಂಗೀತವು ಅದರ ವಿಭಿನ್ನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದಲೂ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಹಾದಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಮೌನದತ್ತ ಸಾಗಲು ಸಾಧನ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಂಗೀತವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಗಾಢವಾದ ಭಾವಸ್ತರವನ್ನೇ ಅಂತಿಮ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾವನೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂಥವು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಂಗೀತವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉನ್ನತ ಹಂತಕ್ಕೆಲಿಸಿ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಅನಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ ಅದರಿಂದ ಖಂಡಿತ ಲಾಭವಿದೆ; ಅದರ ನಾವು ಕೇಳುವ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಂಗೀತ ಮಾತ್ರವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದದ್ದು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಗೀತವನ್ನು “ಅತ್ಯುತ್ತಮ”, “ಉತ್ತಮ” ಮತ್ತು “ಅಷ್ಟೇನೂ ಉತ್ತಮ ಅಲ್ಲ” ಎಂದು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಸದ್ಯದ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹೊರತೆಂದು ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಅನಂದಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಸಂಗೀತ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಲ್ಲುವಂಥದ್ದು. ಆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಕಳೆದ ಐದುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗರಾಜರನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಮತ್ತಿನ್ನಾರೂ ಸಂಗೀತದ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೆ ಏಲದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಈ ಹಾದಿಯೂ ಸಹ ಇತರೆ ಹಾದಿಗಳಷ್ಟೇ ಕಲಿಣವಾದುದು. ಈ ಅಂಶ ಇಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವು ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಸುಲಭವಾದದ್ದು ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟದ ಹಾದಿ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ: ಸದ್ಗುರು ಜಗ್ಗಿ ವಾಸುದೇವ ಅವರು ಇದನ್ನು ಸಲಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ, ನಾವು ಮನುಷ್ಯರು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ, ಭಾವನೆ, ತರ್ಕ, ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮ ಹೀಗೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚನ್ನು ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗದೊಂದಿಗೆ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಉಳಿದವುಗಳಿಗಿಂತ ಸುಲಭ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯವಲ್ಲ - ಏಕೆ? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ - ಆದರೆ ಅದು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು, ತರ್ಕವನ್ನು ಕಷ್ಟ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ (ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಷ್ಟದ ಹಾದಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ). ಜನರು ದೇವರ ಬಳಿ ಅಥವಾ ದೈವಿಕ ಸಮಾನವಾದ ಶಕ್ತಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಗಳು ಈಡೇರಿಲಿ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳೂ ಈಡೇರಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಅನುಮಾನ ಬರುತ್ತದೆ, ನಿಜಕ್ಕೂ ದೇವರು ನಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಈಡೇಲಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ನೀಡುವ ಚಿಮ್ಮುಹಲಗೆಯೇ ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಲೋಪವನ್ನು ತೋರುವಂಥದ್ದೋ ಯೋಚಿಸಿ. ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೇವರ (ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಮಾನವರ) ಪಾದಗಳಿಗೆ ಎರಗುವ, ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಬೇಡುವ ಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ

ಅಶೀರ್ವಾದವೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳ ಈಡೇರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತಿ ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಭಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರೀತಿ, ಅದು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ಕ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ತೀವ್ರತೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ಮತ್ತು ಅವರು ಪೂಜಿಸಿದ ದೇವಿಯ ನಡುವಿನದು ತಾಂಬೂಲ-ಮಗನ ಸಂಬಂಧ, ಅಲ್ಲ ಮಗ ತಾಂಬೂಲದೇ ಯಾವುದೇ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ.

11. ವೇದೋದ್ಧೇಷ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವೇ? ಜಪ ಪರ್ಯಾಯ ಹಾದಿಯೇ?

ವೇದದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಾಣ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಅಂಥ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ, ಆತ್ಮವಿಕಾಸಗೊಂಡಂಥವರು ಸಹ ವೇದೋದ್ಧೇಷಗಳನ್ನು ಅನ್ವಾನಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ, ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ಈಗ ವಿಷಯ ಜಪದ ಬಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಂತರ್ಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಜಪ ಅಥವಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ (ಅಥವಾ ಮಂತ್ರ) ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಘೋಷವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಯೋಗ"ಯೊಬ್ಬ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಉಲಯುವ ಸೂರ್ಯನ ಜಿಸಿಅನಲ್ಲ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜಪಯ್ಯುವ, ಜಲಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಮದ ರಾಶಿಯ ನಡುವೆ ಕೂತು ಜಪ ಮಾಡುವ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಂಡು ಅಂಥ ವಿಧಾನಗಳು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅನಿವಾರ್ಯ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಮೂಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಚಿತ್ರಣಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದತ್ತ ಅಂಥ ಗಮನವೇನೂ ಹಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಕುರಿತು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಜಾನಪದೀಯ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇರಲಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸರಳವಾದ ಸ್ವಯಂ ಪಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಷದಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಯಾರಾದರೂ ಜಪವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಖಾರ್ಥ ಕಾಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೆಲ ಸಮಯದ ನಂತರ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೂ ನಡೆಯುವ ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜಪವು ಯಾವುದೇ ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಈ ವೇಳೆ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಅಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲ ತೊಡಗುವ, ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವ ಕೆಲಸ ಶುರುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ದ್ವಂದ್ವ ಅಲಿಬಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಜಪದಿಂದ ಏನು ಉಪಯೋಗ ಎನ್ನುವುದು ಖಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ನಾನು ಹೃಷಿಕೇಶದಲ್ಲ ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರು ಆರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸಾರ ಸಾಧಿಸಿ ಬಾಲ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ್ದರು. ಇದು ಗುರುತರ ಸಾಧನೆಯೇ. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು, ಈ ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಗಮನಾರ್ಹ ಧನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆಯೇ ಎನ್ನುವುದು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇದೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆಂತರ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಅಂಥ ಮಹತ್ವದ ಪರಿಣಾಮವೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ, ಈ ಹಿಂದೆ "ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದ" ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಲೂ ಇರುವುದಾಗಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ, ಜಪದ ಉಪಯೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ಮೊದಲು ಈ ಕುರಿತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಬೇಕು.

12. ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಸೌದೆಯನ್ನು ಉಲಿಸುವುದು - ಶುದ್ಧ ದಹನಕ್ರಿಯೆಯೇ?

ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳೆಂದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ವಯಂ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಒಳಿತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಯ್ಯ ಮರಗಳಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸೌದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕುಂಡದಲ್ಲ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಯಜ್ಞ ಕುಂಡದಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಉಲಿಸುತ್ತಾ, ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪುರೋಹಿತರು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಅದಿಷ್ಟು ಪವಿತ್ರ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ದರ್ಜೆಯ ಯಜ್ಞಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಂತ್ರ ಪಠನ ಹಾಗೂ ಹವಿಸಿನ ಅರ್ಪಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಹನವೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆದ ಅಲಿವು ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹವಿಸಿನ ಅರ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ, ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಅನ್ನ, ರೇಷ್ಮೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ವಸ್ತುಗಳು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವ ಅವಕಾಶ ನನಗೆ ಲಭಿಸಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಮರದ ಮುಖಂಡರ ಜನ್ಮದಿನದ ಅಂಗವಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾದ ಯಜ್ಞವೂ ಒಂದು. ಅಲ್ಲಿನ ಯಜ್ಞಶಾಲೆ 18 ಪವಿತ್ರ ಅಗ್ನಿಕುಂಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುಮಾರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೀಟರ್ ಆಳಕ್ಕೆ ಅಗೆದು ಈ ಕುಂಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲಿ ಸೌದೆ ಮುಂತಾದ ಅಗ್ನಿಸಾಮಗ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಹವಿಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ತುಪ್ಪದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಯಜ್ಞಕುಂಡಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪುರೋಹಿತರಿದ್ದರು. ಇಡೀ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸುಮಾರು 4 ಗಂಟೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರುಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಇಡೀ ವಾತಾವರಣ ಹೊಗೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಪುರೋಹಿತರು ಸೇರಿದಂತೆ ನೆರೆದಿರುವವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಯಜ್ಞದ ಕೊನೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಬಹುತೇಕ ಯುವಕರು ಊದುಗೊಳಪೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಯಜ್ಞಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯು ಉಲಿಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಆ ಮೂಲಕ ಹೋಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಉದತೊಡಗಿದರು. ಇದು ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞದ ವೇಳೆ

ಊದುಗೊಳಪೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಬರೆದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಜೈವಿಕತ್ವಾಭ್ಯುದಯ ಇಂಧನದ ದಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಬರುವ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶುದ್ಧ ದಹನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ದಹನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲೆ ಅನೇಕ ಲೋಪವಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ತೇವಾಂಶ ಎಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಅವು ಎಷ್ಟು ಉದ್ದವಿರಬೇಕು ಎಂದೇನೂ ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ.

ಜನ ಏಕೆ ಈ ಲೀತಿಯ ಅಶುದ್ಧವಾದ ದಹನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಅಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕಡೆಗೆ ಅಧುನಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಇದನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿಸುವ ಕೆಲಸ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೂ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞದ ಉಸ್ತುವಾಲಿವಹಿಸಿದ್ದ ಕೆಲ ಪುರೋಹಿತರು, ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ನೋಡಿದೆ, ಅವರು ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಶುದ್ಧ ದಹನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ತಮಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಬೇಕಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರ ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ದೂರದ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿತ್ತು, ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಆಲೋಚನೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಓರ್ವ ಅನುಚಿತ ಜಿಂತನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ದೂರ ಸಲಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ನುಮ್ಮನಾದೆ. ಇದೇ ಲೀತಿಯ ಜಡ ಜಿಂತನೆ ಜೀವನದ ಉಳಿದ ವಲಯಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ, ಅಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಮೆದುಳಿನ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಾಣಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಸಹ ಇದೇ ಕಾರಣ.

ವಿಷಯಾಸವೆಂದರೆ, ಪರಂಪರೆಗೆ ಕೇವಲ ಸೀಮಿತ ಅನುಕೂಲಗಳಿವೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನವು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬರಲು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಸ್ಥಿರವಾದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಸಮಾಜವು ಹೊಸ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಇದು ಈಗಾಗಲೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವಂಥದ್ದು.

13. ನಂಜಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸುವುದು – ಆದರೆ ಎಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ?

ಯಾವುದೇ ನೂತನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಾವು ಅಂದುಕೊಂಡ ಗುರಿಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಸಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಜಕೆಯಿಂದ ಶುರುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಒಮ್ಮೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ, ನಾವು ಮೊದಲು ಇಲಿಸಿಕೊಂಡ ನಂಜಕೆ ಸಲಯಲ್ಲೇನೋ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ದಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ತಿರುವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಗುರಿಯತ್ತ ಸಾಗಲು ಬೇರೆಯದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದೇ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಆರಂಭಿಕ ಹಂತ ಇದುವೇ ಆಗಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮೂಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇವು: ಈ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮನರಾಜತನಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ? ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆಯೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಅವು ಏನು ಹೇಳುತ್ತವೆ? ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಳಪುಗಳೇನಾದರೂ ಮೂಡಿದೆಯೇ? ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳ ನಂತರವೂ ಏನೂ ಮಹತ್ವದ ಹೊಳಪುಗಳು ದೊರಕಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ, ಆಗ ಮೊದಲಿನ ಆಲೋಚನೆ, ನಂಜಕೆ ಮತ್ತು ನಿಲೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ಮರಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಶೋಧನೆಗೊಂದು ಅರ್ಥ ಬರಬೇಕು ಎಂದಾಗ ಅಧಿಕೃತವಾದಂಥ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ.

ಆದರೆ, ನಾವು ಗಮನಿಸುವಂತೆ, “ದೇವರ” ಬಗ್ಗೆ ನಂಜಕೆ ಇಲಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಹುತೇಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಆ ನಂಜಕೆ ಜೀವನಪೂರ್ತಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ನಂಜಕೆಯನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದೆವು ಎನ್ನುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹವರು, ನಂಜಕೆಯ ಕುಲತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುವ ಬದಲಿಗೆ ನಂಜಕೆಯ ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆಗಳನ್ನು ಸುಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಅಲವು ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತಡವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ತಮ್ಮ ತಾವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಮಂದಿ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅಚಲವಾದ ನಂಜಕೆ ಇದ್ದು ಅದರ ಮುಖೇನವೇ ಜೀವನದ ಏಕೀಕರಣವನ್ನು ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾರಾದರೂ ಅಷ್ಟು ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಕ್ತಿ ಅವರದಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರದು ನಿಜ ಭಕ್ತಿ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಕಾರಣ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಇತರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ಕವನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಆಸ್ತಿ, ಹೆಸರು, ಪ್ರಾತಿಗತಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತರ್ಕವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಂಜಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ನಂಜಕೆಯನ್ನು ಇಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವರೇ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅವರಿಗೆ ತಾವು ಈ ನಂಜಕೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಇರಲು ಮಾಡುವ ಅಚರಣೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ದೇವರು ಸರ್ವಶಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ. ಆದರೆ, ಆ “ಶಕ್ತಿ” ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒಲಿಯದೆ ಹೋದಾಗ, ಆ “ಶಕ್ತಿಯನ್ನು” ಪಡೆಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಲೀತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಜ್ಜುಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ತರ್ಕವನ್ನು ನೀಡಿ, ಮುಂದುವರಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಲೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗುವ ಪಲಾಯನದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಂಜಕೆಯಿಂದ ಸತ್ಯದಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ, ಯಾವುದೇ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಕ ತನ್ನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ನಂಜಕೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಬಹುದು ಆದರೆ ನಂಜಕೆಯಲ್ಲದೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬಾರದು. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

14. ಏನು ಅಥವಾ ಇಷ್ಟಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ?

ಇದು ಪದೇಪದೇ ಕೇಳಬರುವ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಜರ್ಜಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯ, ಕಳವಳಕಾಲ ವಿಷಯವೂ ಸಹ. ಜೀವನದಲ್ಲ ಬರುವ ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಜೀವನದಲ್ಲ ನಡೆಯುವ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಘಟನೆಯೂ ಸಹ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಅಲವು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆ ಸಣ್ಣ ಘಟನೆ ಮುಂದಿನ ಘಟನಾ ಸರಪಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೊಂದಿಸಿ ನೋಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವಂತಿರುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟು "ಸಣ್ಣ" ಘಟನೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ "ದೊಡ್ಡ" ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮಹತ್ವದ ಪಲ್ಲಟಕಾಲ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಏನು ಇದನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿತ್ತು; ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ, ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ, ನನಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುವ, ಬಿಡುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಷ್ಟಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ನಾವೆಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನನಗೆ ಈ ಕ್ಷಣ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ಜರ್ಜಿರಿಸಿದ ಪ್ಯಾಲೆಟ್ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಬಿಡುವುದು ಇಂಥ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ. ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಇದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾದ ವಿಸ್ತೃತ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಖಚಿತವಾಗಿ ತೋರಿಸಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು ಈ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯ ಅನ್ವಯವೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಒಮ್ಮೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರೆ, ಆ ತೀರ್ಮಾನ ದೃಢಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನವೇ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕುಲಿತ ಸಂದೇಶವೊಂದು ಮೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದು "ಬಾಸ್" ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಅಜಾಗೃತ ಮಿದುಳಿನೊಳಗಿದ್ದು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿನಿದ್ದರೂ ಇದನ್ನು ದೃಢಿಸುವ, ಸಂವಾದಕ ಮಾತ್ರ. ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ಸವಾಲೊಡ್ಡಿದ ಇತರೆ ವಾದಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿಸೋಡಲಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲ ಅವುಗಳು ಸಾಬೀತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾವು ಜೀವನವನ್ನು "ಏನು" ಅಥವಾ "ಸ್ಥಿರೀಕೃತಗೊಂಡದ್ದು" ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಏನಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಸವಾಲೊಡ್ಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅತನ ವಂಶವಾಹಿಯಿಂದಾಗಿ ಬಂದಿರುವಂಥದ್ದು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರದಿಂದಾಗಿ ದತ್ತವಾಗಿರುವಂಥದ್ದು ಹಾಗೂ ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಲಸದಂತೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾವುದು ಕೆಲಸವಲ್ಲ ಎಂದು ನಾವು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ, ಕಚೇರಿ ಅಥವಾ ತರಗತಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಾಗಲೂ ಸಹ ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದೇ? ಆಲೋಚನೆಗಳು ಸದಾಕಾಲ ಕಾರ್ಯನಿರತವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ, ಹೊಸದೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನೋ, ವ್ಯೂಹವನ್ನೋ ಮನಸ್ಸು ರಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಆ ಕಾಂಕ್ಷಾಶಕ್ತಿ ಅನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುವುದು ಎಂದೋ, ಇನ್ನಾವುದೋ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲೋ, ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲೋ ವಿಚಾರ ಮಂಡಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದೋ ಇನ್ನು ಮುಂತಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಲಸಗಳು ನಿಜವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲವೇ? ಏಕೆಂದರೆ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಾನೆ ನಾವು ಕೆಲಸದ ರೂಪರೇಷೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದನ್ನು "ಕೆಲಸವಲ್ಲ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಸರಿ, ಈಗ ಮತ್ತಿನ್ನಾದೋ ಹೇಳಬಹುದು, ನಾನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊನೆಮೊದಲಿನಂತೆ ಕೇವಲ ಅನಿವಾರ್ಯ ದೈಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಮಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದಂತೆ ಸದಾಕಾಲ ಮಲಗಿಯೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ ಇದು ಸತತವಾಗಿ 24 ಗಂಟೆ ಅಥವಾ 36 ಗಂಟೆ ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು ಏನೇ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೂ ನಿಮ್ಮೊಳಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ದೂಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ನೀವು ಎಚ್ಚರವಾಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಲೀಡಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಕೇವಲ "ಏಕೆಸಿತ" ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ನಿರ್ದಯಿಲ್ಲದೂ ಸಹ ಅನವಾಳಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಸದಾಕಾಲ ಇವುಗಳ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ, ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಲು ಅವರಿಗೆ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಅನಿಸಿಕೆ/ಪ್ರೇರಣೆ ಸಾಕು.

15. ಉದ್ಧಂಥಗಳು ಅಗತ್ಯವೇ? ಸೂಕ್ಷ್ಮನೋಟದ ಪುಟ್ಟ ವಾಕ್ಯವ್ಯಂದ ಸಾಲದೆ?

ಅಂತರಂಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವವರು ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಉಪನಿಷತ್ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸಲಹೆಗಳು ಕೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವವರಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳು ದಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅನೇಕ ಸರಣೀಕೃತ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಇಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಸಬರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಲವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಹುತೇಕರು ತಮ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ, ಬೇರೆ ಇನ್ನಾವುದೇ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಮಯವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಓದುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಇದು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ - ಜಪದ ಲೀಡಿ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಹಾಗೂ ಸಂಜೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜೀವನವನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಅನಿಸಿಕೆ ಇದೆ. ವಿಷಯಾಸವೆಂದರೆ, ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲ ಮಾಡಲಾಗುವ ಪ್ರಗತಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ, ಏಕೆಂದರೆ, ಪುನರಾವರ್ತಿತ

ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸುಷ್ಠ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವರ್ಗಾಂಶುಸಲ್ಲಡುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿನಂತೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲ ವಿವೇಕವಂತರು ಈ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದಿದಂತೆ- ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಇತ್ತೀಚಿನ ನಿಯತಕಾಲಕವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತಾನು ಒಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಓದು. ಇದು ನ್ಯಾಯಸಲ್ಲಸುವಂಥ ವಿಧಾನ, ಇದನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಷಯಾಸವೆಂದರೆ, ಇದು ಸಹ ಅಲ್ಪವನ್ನೇ ಗಣಿಸಬಲ್ಲದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ತುಣುಕು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಉತ್ತರಗಳು ಬೇಕು ಎನ್ನುವಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ಹಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಮುಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಒಗಟೊಂದನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ ಹುಡುಕಾಟ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನದ ಹೆಸಲನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಓದು ತೆಳುವಾದದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಣತಿಯ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಮನಸ್ಸೊಂದು ಎಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅನುಪಯುಕ್ತವೇ ಸಲ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬಾಲ, ಕೆಲವರು ಗ್ರಂಥಗಳ ವಾಕ್ಯವ್ಯಂಧಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ವಾಕ್ಯವ್ಯಂಧಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸುವ ಲಣಿಯಂತೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹೀಗೆ ಉದ್ದರಿಸುವವರನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವವರನ್ನಾಗಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಹಾದಿಯತ್ತ ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸತ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಖುಷಿಪಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕೇವಲ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಆಗಾರ್ಥಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅಂಥ ವೇಳೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಎದ್ದಿರುವ ಅನುಮಾನಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲವೊಂದು ಪೂರಕ ಅಂಶಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಬಹುತೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದು, ಗೂಢಾರ್ಥದಿಂದ ಬರೆದವಾಗಿರುತ್ತವೆ - ಪುಟ್ಟ ಪದಗಳು ಬಂಜಿಯಷ್ಟು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಶಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಾಕರಣ ಹಾಗೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಪದಗಳು ನೀಡುವ ಅರ್ಥದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅಗತ್ಯ. ಪದವೊಂದು ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಏನು ಅರ್ಥ ನೀಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ವಿವೇಚನೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಒಂದೇ ಗ್ರಂಥದ ಬರಹ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಉಪನಿಷತ್ ಹಾಗೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಕುಲತಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು: ಅದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ (ಅದ್ವೈತ), ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ (ದ್ವೈತ) ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ (ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ). ಈ ಮೂವರು ಸಹ ಒಂದೇ ಪಠ್ಯದ ವಿವಿಧ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವುದು ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಭೇದವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅವುಗಳೆರಡು ಸಾಲ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮದೇ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು. ಅನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅದರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ತದನಂತರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.

16. ಅಹಂ ವಿಚಾರ ಏನು? ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಲಾಗಿದೆ...

ಅವನು ಅಹಂ ಮೇಲೆ ಸವಾಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿಯೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಹಂನ ಹೊರತಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತರಕಾಲಿಯಂತೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಬಳಸಲು ಅಯೋಗ್ಯವೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ. ಸ್ವಸ್ವವಾದ ಅಹಂ ಅನ್ನು "ಸ್ವಾಭಿಮಾನ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತಡೆಮೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಯಾವುದೇ ವಿಧಾನವೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂ ಘಾತುಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಮತೋಲಿತ ಅಹಂನಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇತರರ ಗಮನಸೆಳೆಯುವಂಥ ಉಪಭೋಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಶಂಸೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದರೆ, ಆಗ ಅಹಂ ಬೆಳೆಯುವುದು ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಅನೇಕ ಮಂದಿಗೆ ಸಮತೋಲನದಿಂದ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥ ಪೂರಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಅವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಆತನಿಗೆ ಆತನಿಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಅಥವಾ ಮತ್ತಿನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ಇರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿದ್ದಾಗ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಇನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಲವು ಮೂಡಿ ಅಹಂ ಅನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಮೂಲ ಅಹಂನಿಂದ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮತ್ತಿನ್ನಾರೂ ಹೊಂದದಷ್ಟು ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತು, ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಸಹ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಜೀವನ ತುಂಬಾ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದಂತದ್ದು. ತುಂಬಾ ಜನಪ್ರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಹ ತನ್ನ ಗುರುತು ಗೌಣವಾಗುವಂಥ ಪರಿಣವನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲ. ನನ್ನ ಓರ್ವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಐಐಎಸ್‌ಸಿ ಕ್ಯಾಂಪಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಾಗ ಮತ್ತೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಅಭಿನಂದನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ತನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿದವರು ಇತ್ತೀಚೆಗಷ್ಟೆ ನೊಬೆಲ್

ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಿದ್ದ ಮಹನೀಯರು ಎಂದು. ಅಂಥ ಪಲಸರ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಂಭೀರವಾದ್ದು. ಅಂಥ ಪಲಸರವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಎದುರಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದದ್ದು. ಅಷ್ಟಾಗಿ ಪಲಸರವಿಲ್ಲದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸಹ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗ, ಇಲ್ಲಿ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ, ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಗುರುತಿಸದೆ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅನಾಮಕತೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಅಹಂ ಅನ್ನು ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ತರಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ತರುವ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಿವೆ - “ತುಂಬಾ ಜನಪ್ರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಹ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೀಮಿತ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ; ರಾಜನೇ ಇರಲಿ, ಖ್ಯಾತನಾಮರೇ ಇರಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾವಿನ ಮುಂದೆ ಮಂಠಿಯೂರಲೇಬೇಕು, ಇತ್ಯಾದಿ.” ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿದ ಮೇಲೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮಂಥಿ ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಹಾಗಾಗಿ, ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ - ನಮ್ಮ ಗತಿಯಾದರೂ ಏನು? ಅಗಾಧವಾಗಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯತೆ, ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಜನರು ಹಪಹಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನಂತರವೂ ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಭರವಸೆ ಉಂಟೆ? ಜನ ಏನೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುವುದು ನಾವು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಮರಣಾನಂತರ ಜನ ಏನೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಎಂದು ಜಿಂತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈ ಲೀಲೆಯ ಸ್ವಸ್ಥ ಆಲೋಚನೆ ಸಹ ಅಹಂ ಅನ್ನು ಕರಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲಕರ. ಸಾಂಪ್ರೀಕಲಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಯಾವ ಅಹಂ ಅನ್ನು ನಾವು ನಿಂದಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದು ಎಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ ತನ್ನ ಹದ್ದು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಅವಶ್ಯಕ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹದ್ದುಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಇಡಲು ಅನೇಕ ಸಲಕರಣಿಗಳಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇವೆ.

17. ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು - ಯಾರು ಮತ್ತು ಏಕೆ? ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೆಲಸಗಳು - ಯಾವುದು?

ಗಾ >> 1 ಇರುವಂಥವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಇದನ್ನೇ ಮತ್ತೊಂದು ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಜೊತೆಲಿನ ಸಮೂಹ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾದ ಜನಾಂಗ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಜವು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಗಳು ಮೂಡಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 1930ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯ ಬಹುತೇಕ ಜನತೆ ಹಿಟ್ಲರ್‌ಅನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಯಕ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಸಿನಿಮಾ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವಂಥ ಹಾಗೂ ಗುರುತವಾರದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳ ಸಾಧಕಲಿಗಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ಗುಣವೇ ಆಗಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಇದರದೇ ಆದ ಗುಣದೋಷಗಳಿದ್ದು, ಸಮಾಜ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಯ ಬದಲಾದಂತೆ ಸಮಾಜದ ಇತರೆ ವರ್ಗದ ಸಾಧಕರು ಗೌರವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಜನರಾಗಬಹುದು. ಇದಲ್ಲದರ ಅಚ್ಚಿಗೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ನವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ನಾಯಕರನ್ನು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಬಹುತೇಕ ಮಂದಿಗೆ ಇದುವೇ ಅತ್ಯಂತ ಹಂತ, ಕಾರಣ, ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳ ಸಾಧಕರು ಇವರ ಬಳಿ ತೆರಳಿ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿ ಸಂಬಂಧ ಸಲಹೆಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗುರುಗಳು ಸಹ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರಾದರೂ (ಗಮನಿಸಿ, ವಿಶೇಷ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಹ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂತ ಇನ್ನವೇನಲ್ಲ), ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಘಟಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಗಾ ಸಹ 1ರ ಸಮೀಪ ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧಕರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಬೇಕೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೌದು, ನಾವು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರು ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳ (ವಸಿಷ್ಠ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುಂತಾದವರು) ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಮಿತವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಋಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಇತರರ ಬಗೆಲಿನ ಮಾಹಿತಿ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೂತುಹೋಗಿದ್ದು ನಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮರುಷರು ಎನ್ನಲು ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಇವರ ಕುರಿತಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಹೊರತೆಗೆದರೆ ಆಗ ಇತರರು ಅದೇ ಹೆಸಲಿನ ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಘಟನೆಗಳು ಅವು ಎಂದು ಮುಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಸತ್ಯ ತಿಳಿಯಲಿನ್ನುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಆ ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಲಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಹಾಗಾಗಿ, ನಾವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಇತರೆ ವ್ಯಾಪೋಹಗಳಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿ ಕೇವಲ ಸತ್ಯದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಬುದ್ಧ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ, ಶ್ರೀ ಪಂಢ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿ, ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ ಹಾಗೂ ಇತರರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಅವರ ಜೀವನ ಚಲಿತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಗೊಂದಲ ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬರಹಗಳಿಂದ ಅತಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟನಂತರವೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಸತ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ನಂತರ ಹೇಲಿದ್ದರು ಎಂದು ನೀಡಲಾದ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅದಲಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕಲೆಯಬಹುದು

ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನಿಸಿಕೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಎನಿಸದ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು; ಹಾಗಾದರೂ ಅವು ಅಪೂರ್ವವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅಂಥ ಮೂವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ:

ಸಿದ್ದಾರ್ಥ ಬುದ್ಧನಾಗಿ ಏಕಾಸಂ ಹೊಂದಿದ ಲೀಲೆ ಬಹುತೇಕಲಗೆ (ನನ್ನ ಲೀಲೆಯವಲಗೆ) ಪ್ರಸ್ತುತ. ಆತ ಎಷ್ಟೇ ಉತ್ತಮ ರುಹಿಕೆಯ ಹಾಗೂ ಜಿಂತನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನವುಳ್ಳ ಓರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ. ಆತ ತನ್ನ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾಲ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗಿದ್ದಲ್ಲ ಆತನ ಜೀವನ ಆ ನಿರ್ಧಾರದ ಮುಂಜಿನ ಜೀವನದ ಅನುಸಾರವೇ ಸಾಲ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇತಿಹಾಸ ಆತನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಮುಂದಿನ ಏಳು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು, ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅರಸಿದ್ದು ಆತನನ್ನು ಇತರೆ ಸಾಧಕಲರಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಯಂತೆ ಆತ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಬುದ್ಧಿವಂತ (ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ), ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಆತನ ಜೀವನದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಲಾಗಿರುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಾಪಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಡವೂ ಇತಿಹಾಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಅನಿಸಿಕೆಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೂ ಇದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಆತನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಂದಿ ವೇದಾಂತ ಪರಿಪಾಲಕರು ಇದ್ದರಾದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕರು ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳತ್ತಲೇ ಮುಖ ಮಾಡಿ ವೇದಾಂತದ ತಿರುಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೆ ಕೇವಲ “ಇಸಂ”ಗಳ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು ಎನಿಸುತ್ತದೆ, ಅವರ ಬಳಿ ಬುದ್ಧ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಗೌರವಿಸುವ ಯಾವುದೇ “ತಿರುಳು” ಇರಲಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಯ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗುವ ದೈರ್ಯದ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇದರ ಹೊರತಾದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಆತನ ಮುಂದೆ ಖಚಿತತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಮಾರ್ಗದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಕೇವಲ ಆಂತರ್ಯದ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ತುಳಿತ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಲದೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಸಂವಾಗಿರದೆ ಹೋದರೆ, ಆತನ ಮನದೊಳಗೆ ಸದ್ದು ಕಡಿಮೆ ಇರದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸೋಣ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವಂಥ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೇದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವಂಥ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ. ಇದು ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬರುವಂಥದಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಥದ ಹಾಬಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯುಕ್ತರಾಗದವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನುವುದು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ತಾತ್ವಿಕತೆಗಳು ಬುದ್ಧ ಜೀವಿಸಿರುವಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಏಕಾಸಂ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅನಂತರವೂ ಭಾರತ, ಟಿಬೆಟ್ ಹಾಗೂ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ವಿವಿಧ ಧಾರಣೆಗಳು ಏಕಾಸಂ ಹೊಂದಿದವು. ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಶಿಷ್ಯವೃಂದವಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಏಕಾಸಂಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಆತನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಭಾರತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಪೂರ್ವ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳತ್ತ ನಡೆದರು – ಟಿಬೆಟ್, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಚೀನಾ, ಮಯಾನ್ಮಾರ್, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ, ವಿಯೆಟ್ನಾಂ, ಥಾಯ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್, ಜಪಾನ್ ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಅನೇಕ ಪೌರಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಇಂದಿಗೂ ಗಟ್ಟಿ ನೆಲೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಪಸಲಿದ್ದು, ಯೂರೋಪ್ ಹಾಗೂ ಅಮೆರಿಕದ ಬಹುತೇಕ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಮುಖ ತತ್ವವೆಂದರೆ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಒಂದೇ ಲೀಲೆಯ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ, ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಅನೇಕ ನಿಯಮಗಳು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳು ಸಹ ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿಯವರ ಬಾಲ್ಯದ ಹೆಸರು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅವಲಿಗಂತ ಮೊದಲು ಹದಿಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದವು. ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಮರಣಹೊಂದಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳೂ ಅಲ್ಪ ಅವಧಿಯಲ್ಲೇ ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಉಳಿದ ಏಕೈಕ ಮಗನಾದ ಕಾರಣ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಅವರನ್ನು ಅಪಾರವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು. ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು, ಭದ್ರತೆಯುಳ್ಳ ಕೆಲಸವೊಂದನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಆಸರೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಕುಟುಂಬ ಬಯಸಿತ್ತು. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿ ಅವರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು, ತದನಂತರ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು. ಕೇವಲ 20ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ನೆಲೆಯೆಲ್ಲಿದ್ದರು, ಅವರ ಪೋಷಕರು ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಬಡತನದಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಒಂದೆಡೆ, ಸಂಕೋಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಇದಲ್ಲದೆ ತಮಗೆ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವರ ಋಣದ ಹಂಗು ಬೇರೆ, ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಿಲಾರ್ಥ್ಯಕ್ಷರಾದಾರ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅದು ಅವಲಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಲಿಸಾಲ ಪರಿಗಣಿಸುವಂಥ ವಿಷಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜಕ್ಕೂ, ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಠದ ಹಿಂದಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಉರನರಸಿಂಹ ಭಾರತಿ ಅವರ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು, ಅವರು ಮಠದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಲು ಮಾಡಿದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕನಸುಮನನಿಲ್ಲಯೂ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿಯವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮಠದ ಪಿಲಾರ್ಥ್ಯಕ್ಷರಾದ ನಂತರವೂ ಸಹ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕೆಳಗೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಕೆಲವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾದದ್ದು ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅವಲೋಕನ ಎನ್ನುವುದು ಖಚಿತವಾಯಿತು. ಮಠವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಭಕ್ತರನ್ನು ನೆಲೆಯಲು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೂ ಸಹ ಅವರು ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗದತ್ತ ಹೊರಟರು. ಅತ್ಯಂತ ಸಾಕಾರದ ಅವರ ಹಾಬಿ ಕರ್ಗಂಟನದಾಗಿದ್ದು, ಅವಲಿಗೆ “ಹುಚ್ಚು” ಹಿಡಿದಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಿಮ್ಮಾನ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಂಬಂದ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಕೊಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ನಡೆದವು. ಅದರ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಮುಂದಾದ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಖಚಿತ ಅನುಭವಗಳು ಉಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮ ಅವರು ರೋಗಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮುನ್ನವೇ ಮರಣ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಗೊಂದಲಮಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ತಾವೇ ಅನವರಾದರು, ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ವಿಮುಖರಾದರು. ಈ ಘಟ್ಟದ ನಂತರ ಅವರು ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥಿರವಾದಂತೆ ಕಂಡು ಬರತೊಡಗಿದ್ದು ಸುತ್ತಣ ಮಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಅಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂವಾದ ಚುಟುಕಾಯೋ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಯೋ, ನಿರ್ದೇಶನಾತ್ಮಕವಾಯೋ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಲಹೆಯಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಕೆಲವರು ಕೃತಾರ್ಥರಾದರೂ ಕೂಡ. ಅವರ ಜೀವನದಿಂದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅನೇಕ ಬಾಲ ಖಲೇಷ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಹಬ್ಬ ಹಬ್ಬದವರ ವೇಳೆ ಸಹ ಅವರು ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನರು ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ, ಇಂಥ ಸಣ್ಣ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸಹ ಏಕೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತೀರಾ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನವಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ಅವರು, ಜನತೆ ಅವರ ಬಳಿ ಅನೇಕ ಕೋರಿಕೆಗಳ ಕಡೆಲೆಕೆಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಲೆಲಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭೂತಕಾಲದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇಕೆ ನೀಡಲಿ ಎಂದಿದ್ದರು. ನಿಜಕ್ಕೂ, ಯಾಲಗಾದರೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪಥದ ಬಗೆಗೆ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಅವರು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದರು, ಅಂಥ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಬರುವವರಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮಿಂದ ಲಾಭವಿದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಪೀಠಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಈ ನಡೆಯನ್ನು ಇಂದಿನ ಕಾಲದ ಆಧುನಿಕ ದೇವಮಾನವರ ವರ್ತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತಾವು ನಿಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿಬಿಟ್ಟೆವು, ನಿಮ್ಮ ನೋವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಿಟ್ಟೆವು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಂತೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ತರಬೇತಿ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲೇ ಕೆಡುಕನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಜಾಹಿರಾತು ನೀಡಿರುವುದು ಉಂಟು. ಇದಂತೂ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ, ಏಕೆಂದರೆ ಕಳೆದ ಹಲವು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಲಿಸುಮಾರು ಅವು ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೆಯೇ ಉಳಿದಿವೆ, ಮಾನವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ಸಹ ಏಕಂತರಗಳ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಮುಂದುವರಿದಿವೆ. ಯಾವ ದೇವಮಾನವರೂ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬದಲಿಸಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಅಲವಾಗಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಬದಲಾವಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ; ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಏರುಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎನಿಸುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ಇರುವ ಲೀಲೆ ಈ ಹಿಂದೆಯೂ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಸಲಿಸುಮಾರು ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗೆಗಿನ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವೂ, ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ಜಿತ್ರಣವನ್ನು ಶ್ರೀ. ಎಸ್.ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರ ರಾವ್ ಅವರು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ (ಈ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ, “ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಪೀಠದ ಮಾಣಿಕ್ಯ”ವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು). ಅವರ ಜೀವನದ ಒಟ್ಟು ಒಳವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಅವಧೂತತ್ವ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತಾದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂಥ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದರೆ ಸ್ವಾವೇಷಣೆಯ ತೀವ್ರ ತುಡಿತ.

ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಯವರು ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ಎನ್ನುವ ಓರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಹದಿನಾರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಖಲೇಷ ಅನುಭವವೊಂದು ಘಟಿಸಿತು, ಅದು ಅವರ ಜೀವನವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಈ ಪರಿವರ್ತನಕಾಲ ಘಟನೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸುಳಿವು ಅವಲರಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾದ ಸಾವಿನ ಅನುಭವ ಅವರಲ್ಲಿ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಅವರು ತಿರುವಣ್ಣಮಲೈನ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದರು – ಅರುಣಾಚಲದ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಪಟ್ಟಣದ ಮುಖ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿನ ಗುಹಾಂತರ ಲೀಲೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಾಲ ಕಳೆದರು. ಈ ಸ್ಥಳಗಳು ಅವರು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗೇರಲೆಂದೇ ಮಾಡಿದಂತಿದ್ದವು. ಮುಂದೆ ಅವರಿಗಾಗಿ ಅಶ್ರಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತೆರಳಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರವು ಅವರನ್ನು ದ್ವೈತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಹೊರತು ಅವರು ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಸವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯೋ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಏಕಸುವಂತದ್ದೇ ಆದರೂ ಆ ಚರ್ಚೆ ಸ್ಥಿತಿಯಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತವಾದುದಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಹತ್ತಿರದ್ದು, ಅನೇಕರ ಪಾಲಿಗೆ ಅತಿ ದೂರವೇ ಉಳಿಯುವಂತದ್ದು. ರಮಣರ ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಅವರನ್ನು ದಿನಪ್ರತಿ ಭೇಟಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದರು. ಬೃಹತ್ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜನ ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ತಮ್ಮ ನಗರಗಳಿಗೆ, ಊರುಗಳಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಭಕ್ತರು ಅವರಲ್ಲಿ ಮನವಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನಮಾನದಲ್ಲೇ ಎಂದಿಗೂ ಅಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಭಕ್ತರೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಪದಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೌನದ ಮೂಲಕವೇ ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ಉತ್ತರ ದೃಢವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚುವ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವು ಅರಿಯಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. “ನಾನು ಯಾರು?” ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಾಢ ಅವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿ. ಎಲ್ಲವೂ ತದನಂತರ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಯೋಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಿಲ್ಲ, ಅವು ಅಗತ್ಯದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಎಂದು

ಹೇಳಲಿಲ್ಲ (ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ). ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ದೇವಮಾನವರು ಮಾತ್ರ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. "ನಾನು ಯಾರು?" ಎನ್ನುವ ಸರಳವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದೇ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಾಲದು, ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕವೇ ನಾವು "ವಾಸನೆಗಳಿಂದ" - ಭೂತಕಾಲದ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನೀಡಿದ ಸಲಹೆ ಸಲಯಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವುದೇ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ, ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೂ ಅದುವೇ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕೆಲ ಕಾಲದಲ್ಲ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭೂತಕಾಲದ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಹೊಂದುವುದು ಸಹ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಮಣರು ಆಶ್ರಯದಲ್ಲ ತೋರಿದ ಕೆಲವೊಂದು ವರ್ತನೆಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ. ಅರುಣಾಚಲದ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ಭಕ್ತಿ ಅದೇಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜೀವಿಗಳು ಇಲ್ಲ ಬದುಕಿದ್ದವು ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅವರು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ, ಸಲಯಾಲ ಈ ಜಾಗಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಮೇಜರ್ ಅಲಾನ್ ಚಾಕ್ಲರ್ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಭೂಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲ ಸಮುದ್ರವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ನಿರಾಶರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾಧಿಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸಿ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಆಸ್ಥೆ ತೋರಿದರು. ಸತ್ಯ ದರ್ಶನವಾದ ನಂತರ, ಅಸ್ತಿತ್ವದ ತಿರುಳನ್ನು ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಏಕತೆಯನ್ನು ಅವರೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅವರದಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು ಖಚಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು ಅದೇಕೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಶೇಷ ನಂತರ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಹತ್ವದ ಅಂತರಲಕ ಒಳನೋಟವನ್ನು ನೀಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟು ಅವರ ಕುಲತಾದ ಮಾಹಿತಿ ನನ್ನ ಬಳಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು. ಇದರರ್ಥ ಅವರು ಕಡಿಮೆ ಎಂದಾಗಬಾರದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಗೂ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇವೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಜಗಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ, ಇಲ್ಲ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು ನಾವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದು.

18. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕುಲತ ಮಾಹಿತಿ:

1. ಜಿ. ಲ್ಲೆಕ್, ಜೀನಿಯಸ್, ಲಚರ್ಡ್ ಫೆನ್‌ಮನ್ ಅಂಡ್ ಮಾರ್ಡರ್ನಾ ಫಿಸಿಕ್ಸ್, ರೂಪ ಅಂಡ್ ಕಂ. 1992; ಆರ್.ಪಿ. ಫೆನ್‌ಮನ್, ದ ಮೀಸಿಂಗ್ ಆಫ್ ಇಟ್ ಆಲ್, ಪೆರೊಸ್ ಬುಕ್ಸ್, ಮಾ, 1998. ಫೆನ್‌ಮನ್ ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ವಿಜ್ಞಾನಿ, ಕಾರಣ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಸಕ್ತಿ ಕೆರಳಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮಗಳಿಂದ ನೋಡುವ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಉಳ್ಳವರು. ಲ್ಲೆಕ್ ಪುಸ್ತಕ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದ್ದು, "ಮಾನವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ"ವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಒಳನೋಟವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಸಂಗತಿಗಳ ಕುಲತಾದ ಅವರ ಪ್ರವಚನಗಳ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಅವರು ನೀಡಿದ ಅನೇಕ ತರ್ಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ: ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರುವ ನಿಖರತೆ ಇತರೆ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಪಾರವೇ ಸಲ. ಒಂದು ಆಯಾಮದಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಇತರೆ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಇರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚೈತನ್ಯ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥದೇ ಸಲ. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿಯವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಾರ್ಲೋಸ್ ಕಾಸ್ತನೇಡ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಡಾನ್ ಜುವಾನ್ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ವಾಚ್ಯವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
2. ಆರ್. ಪೆನ್ನೋಸ್, ದಿ ಎಂಪರರ್ಸ್ ನ್ಯೂ ಮೈಂಡ್, ಐಂಟೀಜ್ ಬುಕ್ಸ್, 1990; ಮತ್ತು ದಿ ಲಾಜ್, ದಿ ಸ್ಮಾಲ್ ಅಂಡ್ ದಿ ಹ್ಯೂಮನ್ ಮೈಂಡ್, ಕೇಂಬ್ರಿಜ್ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್, 1999. ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕವಂತೂ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸವಾಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪಲಕಲ್ಪನೆಗಳು ಪ್ರಜ್ಞೆಯವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಕೊನೆಯ ಅಂಶವೇ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಓದುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು, "ಗುಣಸ್ವಭಾವ"ದ ಕುಲತಾದ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಓದುವ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲ ವೈಚಾರಿಕವಾಗುವ, ಸ್ಥಿರವಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಹಿಡಿಯಿತು. ಎರಡನೆಯ ಕೃತಿ ವಾಸ್ತವದ ಕುಲತಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಅನುಭವತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳದೆ ಬದಲಿಗೆ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕೃತಿ ಸಹಕಾರಿ.
3. ಟಿ. ಸಿಂಗ್ (ಸಂ.). ಸೆವೆನ್ ನೋಬೆಲ್ ಲಾರೆಟ್ಸ್ ಇನ್ ಸೈನ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಪಿರಿಟ್ಯುಯಾಲಿಟಿ, ಭಕ್ತಿ ವೇದಾಂತ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್, ಕೊಲ್ಕತಾ, 2004

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಅನೇಕ ಖ್ಯಾತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಬರಹಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನವು “ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು” ಹೊರಗೆಡಹುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ, ಇದು ನಿರಂತರ ಕೆಲಸವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಮೈಲುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಂಭೀರ ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ವಾದ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ – ನಾವೇನಿದ್ದರೂ ಅಲಿವುಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

4. ಅಂಟೋನಿ ಲೂಟ್ಸ್, ಲಾರೆನ್ಸ್ ಎಲ್. ಲ್ರೇಶರ್, ನ್ಯಾನ್ಸಿ ಜಿ. ರಾಅಂಗ್ಸ್, ಮ್ಯಾಥ್ಯು ಲಕಾರ್ಡ್, ಮತ್ತು ಲಿಚರ್ಡ್ ಜಿ. ಡೇವಿಡ್‌ಸನ್, ಲಾಂಗ್ ಟರ್ಮ್ ಮೆಡಿಟೇಟಿವ್ ಸೆಲ್ಟ್-ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಸ್ ಹೈ-ಆಂಪ್ಲಿಫೈಡ್ ಗಾಮಿ ಸಿಂಕ್ರೋನಿ ಡ್ಯುಲಿಂಗ್ ಮೆಂಟಲ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್, ಪಿಎನ್‌ಎಎಸ್ ನವೆಂಬರ್ 16, 2004 ಸಂಪುಟ.101 ಸಂ. 4616369-16373

5. ಆಬಿಟ್, ಲಿಫ್ಟೆಕ್ಸ್ ಆನ್ ದ ಇಂಟೆರಾಕ್ಟಿವ್ ಆಫ್ ಮೈಂಡ್ ಅಂಡ್ ಬ್ರೈನ್, ಪೊರ್ರೆಸ್ ಇನ್ ನ್ಯೂರೊಬಯಾಲಜಿ, ಸಂಪುಟ 78, ಪುಟ 322 -326, 2006

6. ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಕ್ರಿಕ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಸ್ಟೋಫರ್ ಕೋಚ್, ಸೆರೆಬ್ರಲ್ ಕಾರ್ಟೀಕ್ಸ್, ಸಂಪುಟ 8, ಪುಟ 97-107, 1998

7. ಕ್ರಿಸ್ ಫ್ರಿತ್, ದಿ ಮೇಕಿಂಗ್ ಆಫ್ ಆಫ್ ದ ಮೈಂಡ್, ಬ್ಲಾಕ್‌ವೆಲ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್, 2007, ಪುಟ 69.
ಧ್ಯಾನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಲಾಗಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಮೆದುಳಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಲಾಗಿರುವ ಅನುಕ್ರಮವೂ, ಕೌತುಕಮಯವೂ ಆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು.

8. ಅಲವರ್ ಸಾಕ್ಸ್, ಮ್ಯೂಸಿಕೋಫಿಲಿಯಾ, 2007 ([ಕ್ರಿ.ತಿ.ತಿ.೦೩೦೩೦೩೦೩೦೩೦೩೦೩](#) ನೋಡಿ); ಹಾಗೂ ಓದಿ, ಅನಾಂಬಿಂಗ್, ದ ಸೈನ್ಸ್ ಆಫ್ ವಾಟ್ ಬಗ್ಸ್ ಅನ್, ಜೋ ಪಾಲ್ಟಾ ಅಂಡ್ ಪೋಲಿಟಾ ಆಫ್, 2011
ಮೆದುಳಿನ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯುಳ್ಳ ಗ್ರಂಥ ಇದು. ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಗಹನವಾಗಿದ್ದು, ಮೆದುಳಿನ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತವು ವಹಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಕೃತಿಯು ಅನೇಕ ಅನುಕ್ರಮವು ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂಥದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಭಾಗವು ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಘಟಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವಿಕಾಸದ ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ.

9. ಡಿಕ್ ನಾಟ್ ಹನ್, ಓಲ್ಡ್ ಪಾಥ್, ವೈಟ್ ಕ್ಲೌಡ್ಸ್, ವಾಕಿಂಗ್ ಇನ್ ದ ಫುಟ್‌ಸ್ಟೆಪ್ಸ್ ಆಫ್ ಬುದ್ಧಿ, ಫುಲ್ ಸರ್ಕಲ್, 2002
ಬುದ್ಧನ ಕುರಿತು ಸಂಯಮ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರತೆಯಿಂದ ಬರೆದಿರುವ ಚುರುಕಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಕೃತಿ.

10. ಎನ್.ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರ ರಾವ್, ಶಂಕರ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾನ ಭಾಷ್ಯ, ಅಭಿಜ್ಞಾನ, 2002; ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಪೀಠದ ಮಾಣಿಕ್ಯ, ಕಲ್ಪತರು ಲಿಸರ್ಜ್ ಅಕಾಡೆಮಿ, 1981; ಅವಧೂತ, ಗಾಯತ್ರಿ ಬುಕ್ ಕಂ, 2002.

11. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್, ಡಯಲಾಗ್ಸ್ ವಿತ್ ಗುರು (ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿ), ಜೇತನ ಅಮಿಟಿಡ್, 1998
ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಅತ್ಯಂತ ಅಧಿಕೃತವೂ, ಗಂಭೀರವೂ ಆದ ಕೃತಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತಿ, ಶೃಂಗೇಲಿ ಮಠದ ಪೀಠಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಶೃಂಗೇಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

12. ನಾಥು ಅರುಣಾಚಲ, (ಎ.ಡಬ್ಲ್ಯು, ಪಾಕ್ಲಿಕ್), ಎ ನಾಥೂನ್ ರೆವಿನಿಸನ್ಸ್ ಆಫ್ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ, ಶ್ರೀ ರಮಣಾಶ್ರಮ, 1994; ಟಾಕ್ಸ್ ವಿತ್ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ, ರಮಣ ಆಶ್ರಮ, 2003
ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ ಕುರಿತಾದ ಅಧಿಕೃತ ಬರಹ (ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕ), ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಯವರ ನೋಡುವ ಸತ್ಯದರ್ಶನದ ಹೊಳಪುಗಳು (ಎರಡನೆಯ ಪುಸ್ತಕ).

13. ಕಾಲೋರ್ನ್ ಕಾನ್ಸನೇಡ್, ಎ ಸಪರೇಟ್ ಲಿಯಾಲಜಿ, 1971; ಟೀಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಪವರ್ 1974; ದಿ ಸೆಕಂಡ್ ಲಿಂಗ್ ಆಫ್ ಪವರ್, 1977; ದಿ ಫೈರ್ ಪ್ರಂ ವಿವಿನ್, 1984; ದಿ ಪವರ್ ಆಫ್ ಸೈಲೆನ್ಸ್, 1987; ಜರ್ನಿ ಓ ಇಕ್ಸ್‌ಟ್ರಾನ್, 1991

ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಘನವಾದಂತಹವು, ನನ್ನನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿರುವಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಂತೂ ನಾನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಜರ್ನಿ ಟು ಇಕ್ಸ್‌ಟ್ರಾ ಮತ್ತು ಟೀಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಪವರ್ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ನಾನು ಇಂದಿಗೂ ಅನೇಕ ಹೊಳಪುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಓದುವ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯಬಲ್ಲೆ. ಅನುಭಾವ, ಮನುಷ್ಯ ವರ್ತನೆಯ ತಾರ್ಕಿಕತೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾದ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಯಾವುದೇ ಅಂತರ್‌ದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸಲೂಬಹುದು, ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಅತೀವ ಆನಂದದ ಘಟನೆಗೆ ಒಯ್ಯುವಂಥದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಅರ್ಹತೆಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರದ ಬಗ್ಗೆ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು, ಸ್ವಯಂ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದಂಥದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ “ವೈಯಕ್ತಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಳಿಸಿಹಾಕುವ” ಕಲ್ಪನೆ “ಸನ್ಯಾಸಿ”ಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಮನಾದುದು, ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಸಂವಾದವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆ ಸಹ ಧ್ಯಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧಾನ. ಇನ್ನು “ಟೋನಲ್” ಮತ್ತು “ನಾಗ್ಯುಯಲ್” ಎನ್ನುವ ಎರಡು ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬಗೆಯೂ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ಇವುಗಳನ್ನು ಅಂತರ್‌ಯದಲ್ಲ ಸಮಜಿತ್ತವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಪಲಕಲ್ಪನೆಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂಥವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗಾರನೊಬ್ಬನ ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೇಳಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ, “ಅಸಲ ಬೇಟೆಗಾರ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ಬಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವುದರಿಂದಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬೇಟೆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಚಲನವಲನಗಳ ಬಗೆಯ ಅಲವಿಸಿಂದಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ, ಸ್ವತಃ ಆತ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚಲನವಲನಗಳಿಂದ (ದೈನಂದಿನ ಮನರಾವರ್ತನಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ) ವಿಮುಖನಾಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ. ಅದುವೇ ಅವನ ಶಕ್ತಿ. ಅವನು ತಾನು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಅವುಗಳಂತೆ ಅವನಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮನರಾವರ್ತನಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಊಹಿಸಬಹುದಾದ ಗುಣಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಆತ ಮುಕ್ತ, ದ್ರವದಂತೆ ಯಾವುದೇ ರೂಪ ತಾಳಬಲ್ಲವ ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚ್ಯ” ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವಧೂತತ್ವ ಇದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದುದು.

14. ಸ್ಕಾಟ್ ಪೆಕ್, ಎಂ., ದಿ ರೋಡ್ ಲೆನ್ ಟ್ರಾವೆಲ್ಸ್, 1978

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕ್ರೀತಿ, ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕುಲತಾದ ನವೀನ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದ ಅನೇಕ ರೋಗಿಗಳ ರೋಗದ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಇದು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಕೃತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿನ ಪವಾಡಗಳು ಎನ್ನುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಾಯವೇ ಇದೆ. (ಪುಟ 231+). ಅಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ನಿಮ್ಮ “ಮನಸ್ಸಿನ” ಶೇ.95 ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

15. ಜಿಲ್ ವಾಸುದೇವ, ಮಿಸ್ಟಿಕ್ ಮ್ಯೂಸಿಂಗ್ಸ್ 2003, ಎನ್‌ಕೌಂಟರ್ ದ ಎನ್‌ಟ್ರೆನ್ಸ್ - ಕಾನ್ಸರ್ನೇಶನ್ಸ್ ವಿತ್ ದಿ ಮಾಸ್ಟರ್, 2004

ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವೂ, ದಿಟ್ಟವೂ ಆದ ಚರ್ಚೆಗಳಿವೆ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ. ಆದರೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

16. ಇದಲ್ಲದೆ ಜಿಡ್ಡು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ರಜನೀಶ್ (ಓ.ಶೋ) ಅವರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಿದ್ದು, ಇವು ಮೌಲಿಕವಾದ ಹೊಸ ನೋಟವುಗಳಿಗೆ, ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ, ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗುವಂತಿವೆ.

ನನ್ನ ಈ ವಿನ್ಯಾಸ ಓದಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ನಿಖರವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಲಿ ಅಥವಾ ದಾಖಲಿಸದೆ ಇರಲಿ, ಅಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ.